

METODICKO-PEDAGOGICKÉ CENTRUM V PREŠOVE

Michal MODRÁK - Ľubomír BETUŠ - Norbert LACKO - Andrej KRIŠANDA

CVIČENIA CO, ÚČELOVÉ CVIČENIA OCHRANA ČLOVEKA A PRÍRODY V ZŠ A SŠ 1. časť

- 2007 -

OBSAH

	ÚVOD	5
1	VZNIK A VÝVOJ CIVILNEJ OCHRANY	7
2	AKO ORGANIZOVAŤ ÚČELOVÉ CVIČENIE	10
	2.1 Ciele a zameranie učiva	10
	2.2 Realizácia učiva ochrany človeka a prírody.....	11
	2.3 Organizovanie didaktických hier a účelových cvičení v ZŠ	12
3	PLÁN VYKONANIA ÚČELOVÉHO CVIČENIA (vzor).....	16
	3.1 Štartovný lístok (vzor).....	18
	3.2 Príprava pedagogických pracovníkov a zamestnancov školy (vzor).....	18
4	NÁVRH ÚČELOVÉHO CVIČENIA V JESENNOM OBDOBÍ.....	21
5	OBSAH TEMATICKÝCH CELKOV V ZÁKLADNEJ ŠKOLE	23
	5.1 Prvý stupeň základnej školy.....	23
	5.2 Druhý stupeň základnej školy	27
	5.3 Proces	32
6	ORGANIZOVANIE ÚČELOVÝCH CVIČENÍ PRE STREDNÉ ŠKOLY..	36
	6.1 Účelové cvičenie	38
	6.2 Scénar účelového cvičenia	42
7	SAMOSTATNÝ KURZ NA OCHRANU ČLOVEKA A PRÍRODY NA STREDNEJ ŠKOLE (KOČAP).....	44
8	CVIČENIE CO V ŠKOLE	50
9	BIBLIOGRAFICKÉ ODKAZY	59

ZOZNAM SKRATIEK A SYMBOLOV

CO	Civilná ochrana
ÚC	Účelové cvičenia
OČAP	Ochrana človeka a prírody
DH	Didaktické hry
KOČAP	Kurz ochrany človeka a prírody
ZŠ	Základná škola
SŠ	Stredná škola
ŠZ	Školské zriadenie
CPO	Civilná protiletická ochrana
VTU CO	Vzdelávací a technický ústav CO
ZPJ	Zdravotný prostriedok jednotlivca
ZHN	Zbrane hromadného ničenia
SVP CO	Stredisko vzdelávania a prípravy na CO

ÚVOD

Výsledky a poznatky z výučby Ochrana človeka a prírody žiakov, organizovanie Účelových cvičení v školách, poznatky zo súťaží Mladých záchranárov **Civilnej ochrany** (ďalej len **CO**), vytvárajú priaznivé podmienky na ich ďalšie vzdelávanie a rozvoj zručností a návykov potrebných na ochranu života, zdravia, resp. budúcich " záchranárskych aktivít " .

Hlavným poslaním výchovno-vzdelávacej práce učiteľa v oblasti výučby obsahu Ochrana človeka a prírody je, aby si žiaci osvojili stanovené vedomosti, zdokonalili a upevnili zručnosti, návyky a vlastnosti. Tomu zodpovedá nielen náročný obsah výučby problematiky **Ochrana človeka a prírody** (ďalej len **OČAP**), ale aj jeho vnútorná diferencovanosť a efektívnejšie využívanie ďalších organizačných foriem uplatňovaných pri príprave a priebehu vykonávania **Účelových cvičení** (ďalej len **ÚC**) na školách. Dôraz sa kladie na získavanie nových vedomostí, opakovanie a upevňovanie učiva, využíva sa obsah jednotlivých disciplín cvičení, záujmová činnosť. **ÚC** sú organickou súčasťou výučby obsahu **OČAP** v jednotlivých predmetoch na **základných školách** (ďalej len **ZŠ**) a **stredných školách** (ďalej len **SŠ**).

Obsah učiva tvorí jednotný, vzájomne prepojený celok. V **SŠ** vychádza z osvojených poznatkov, stručného zhodnotenia cieľov a dosiahnutých výsledkov na nižšom stupni vzdelávacieho systému **Slovenskej republiky** (ďalej len **SR**).

Počas organizovania účelových cvičení si žiaci v **ZŠ** a v **SŠ** osvojujú základné zásady, zručnosti ochrany proti možnému ohrozeniu, proti účinkom nebezpečných látok, získavajú vedomosti a informácie, ktoré sú spojené so záchranou života a ochranou zdravia, s poskytovaním prvej pomoci a na orientáciu v teréne.

Rozsah potrebného minima prípravy obyvateľstva na sebaochranu a vzájomnú pomoc je stanovený základnou normou vedomostí a programom, ktorý stanovilo **Ministerstvo vnútra SR** (ďalej len **MV SR**) v Zameraní činnosti pre štátnu správu a samosprávu na rok 2006. Základné vedomosti musia ovládať najmä učitelia **ZŠ** a **SŠ** na zabezpečovanie výučby obsahu **OČAP**, ktorá je zabezpečovaná vzdelávacími zariadeniami Vzdelávacieho a technického ústavu **CO MV SR** so svojimi pracoviskami v jednotlivých krajoch **SR**. Organizovanie a vykonávanie kurzov **CO** je možné a reálne. Stredisko vzdelávania **CO MV SR** v Spišskej Novej Vsi a VO VTU **CO MV SR** Slovenská Ľupča vykonávajú tieto kurzy. Ponukový list kurzov v jednotlivých strediskách je na internetovej stránke **MV SR** www.uco.sk, v časti VTU **CO MV SR**.

Metodické a pedagogické centrum v spolupráci so SVP **CO MV SR** v Spišskej Novej Vsi organizuje (v intenciách priebežného vzdelávania pedagogických pracovníkov podľa § 6 vyhlášky Ministerstva školstva SR č.

42/1996 Z. z.) špecializovanú odbornú prípravu k obsahu výučby Ochrana človeka a prírody podľa jednotlivých predmetov na **ZŠ** a **SŠ**. Priebežné vzdelávanie sa organizuje ako minimálne 30 hodinový projekt realizovaný formou viacdňových stretnutí. Jeho poslaním je sprostredkovať najaktuálnejšie informácie z pedagogiky, psychológie a inovácie metodiky výučby, umožniť výmenu skúseností. Pedagogickí zamestnanci ukončia priebežné vzdelávanie záverečným testom a pohovorom a získajú osvedčenia.

Kolektív autorov Metodicko-pedagogického centra v Prešove a Strediska vzdelávania a prípravy **CO** pripravil túto metodickú príručku s učebnými textami a prílohami pre potreby zabezpečovania organizovania účelových cvičení na školách a na plnenie úloh obsahu výučby Ochrana človeka a prírody na **ZŠ** a **SŠ** a Kurzov ochrany človeka a prírody na stredných školách.

1 VZNIK A VÝVOJ CIVILNEJ OCHRANY

Ako zo samotného názvu vyplýva, chceli by sme poskytnúť obraz o ochrane občanov, lepšie povedané o vzniku a vývoji inštitúcie - "CIVILNÁ OCHRANA" (CO) nositeľkou úlohy ochrany občanov v praktickom živote.

Môžeme si preto položiť otázku, čo vlastne vyvolalo potrebu vzniku ochrany občanov? Najprv sa musíme dotknúť vzniku civilnej ochrany, ktorá u nás ako inštitúcia vznikla v roku 1951 na ochranu proti vzdušnému napadnutiu. Jej predchodkyňou bola "Civilná protiletická obrana" (CPO), založená zákonom č. 83/1935 Zb. o ochrane a obrane proti leteckým útokom. Príčiny jej vzniku siahajú do 1. svetovej vojny - použitiu lietadiel a otravných látok na bojiskách a ich možnému zásahu v zázemí. CPO bola rozvíjaná, v priebehu 2. svetovej vojny sa osvedčila a preukázala svoju opodstatnenosť. Avšak v rokoch 1945 - 1948 došlo k jej živelnému rozpadu.

Zostrovanie medzinárodnej situácie koncom štyridsiatych a začiatkom päťdesiatych rokov (vojna v Korei) vyvolalo potrebu urýchlenej výstavby CO. Bol spracovaný a vláde ČSR predložený návrh "Nariadenie o základných úlohách a povinnostiach civilnej ochrany na území Republiky Československej", ktorý bol vládnym uznesením 13. júla 1951 schválený a tento deň bol považovaný za deň vzniku CO u nás. Poňatie ochrany bolo miestne, zamerané proti konvenčným zbraniam. Budovanie CO sa uskutočňovalo po línii Ministerstva vnútra, ostatných ministerstiev a ústredných orgánov a po línii územnej - cestou národných výborov.

Rozvoj vojenstva a vznik vojenských koalícií (NATO a Varšavská zmluva) kládli zvýšené nároky i na CO, čo vyústilo do novej koncepcie, zakotvenej v "Uznesení vlády Republiky Československej č. 49/1958 Zb. zo dňa 15. 01. 1958 o civilnej obrane Republiky Československej". CO sa stala organizovanou činnosťou na zabezpečenie obrany a ochrany obyvateľstva pred následkami nepriateľských vzdušných útokov, na vytvorenie podmienok pre plynulý chod hospodárskeho života pri nepriateľských vzdušných útokoch a na odstraňovanie následkov týchto útokov.

Postupne sa prechádzalo od miestneho poňatia ochrany proti konvenčným zbraniam na plošné riešenie ochrany celého teritória proti všetkým druhom zbraní s dôrazom na zbrane hromadného ničenia (ZHN). Nové požiadavky kladené na CO z hľadiska rozvoja vojenstva a potreba integrovaného riešenia úloh v rámci členských štátov VZ si v roku 1976 vyžiadali prevod CO z pôsobnosti Ministerstva vnútra do podriadenosti Ministerstva národnej obrany ČSSR.

Na základe zásad riadenia obrany ČSSR a za účelom zdokonalenia CO bola na 33. schôdzi Rady obrany štátu schválená 09. 12. 1982 "Smernica o civilnej obrane ČSSR č. 020126/1-ROŠ-1982", ktorou sa zrušilo vládne uznesenie č. 49/1958 Zb. Touto smernicou sa upevnila vojenská časť CO, zatiaľ čo

nevojenská časť začala stagnovať.

Ani ďalší dokument ROŠ "O komplexnom zdokonaľovaní **CO** ČSSR" z roku 1985 (označený ako Prísne tajný - zvláštnej dôležitosti!) veľkú odozvu ani úspech v spoločnosti nezískal.

Civilná obrana zaznamenala veľkú stagnáciu v rokoch 1989 - 1992, kedy sa zrušilo všetko staré, hľadala sa jej nová tvár a humánnejší pohľad.

Dňa 19. 01. 1990 podpísal prezident ČSFR V. Havel "Dodatkové protokoly I. a II. k Ženevským dohovorom", ktoré nadobudli platnosť 14. 08. 1990 a boli publikované v Zbierke zákonov č. 168/1991. Na základe toho bola spracovaná "Konceptia **CO** ČSFR " a vládou vydaná "Smernica pre činnosť nevojenskej časti **CO** na prechodné obdobie do roku 1992.

Po parlamentných voľbách 1992 podľa programového vyhlásenia vlády prešla **CO** z federálnej kompetencie do pôsobnosti republiky a zároveň do podriadenosti Ministerstva vnútra SR. Stalo sa tak zákonom NR SR č. 2 zo 16. 12. 1992, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 347/1990 Zb. o organizácii ministerstiev a ostatných ústredných orgánov štátnej správy SR v znení neskorších predpisov (podľa paragrafu 16 tohto zákona je **MV SR** ústredným orgánom štátnej správy i pre civilnú ochranu).

V roku 1993 sa **CO** dostáva do nového obdobia. Od 01. 01. 1993 zaniká názov Štáb civilnej obrany okresu a nahradzuje ho názov Referát civilnej ochrany okresu, zaniká Krajský Štáb **CO** a vzniká oddelenie organizačno-ekonomického zabezpečenia Sekcie civilnej ochrany **MV SR**, ktorá sa stáva riadiacou zložkou okresov. Od 01. 10. 1993 sa ruší vojenská časť civilnej ochrany nastáva zcivilňovanie, rušia sa tabuľkové miesta pre vojakov z povolania a na miesta vojakov z povolania nastupujú občianski pracovníci špecialisti.

Prelom v civilnej ochrane SR nastáva dňom 27. 01. 1994 kedy Národná rada Slovenskej republiky schvaľuje "Zákon o civilnej ochrane obyvateľstva" č. 42/1994 Z. z.

Zákon upravuje len základné oprávnenia a povinnosti účastníkov civilnej ochrany. Na konkrétnu praktickú činnosť je však potrebné vydať vykonávacie predpisy formou vyhlášok ministerstva vnútra SR, preto v § 36 sa ustanovuje, ktoré predpisy je **MV SR** splnomocnené vydať formou všeobecne záväzných právnych noriem.

Po vydaní tohto zákona, ktorý upravuje už spomenuté základné oprávnenia a povinnosti účastníkov civilnej ochrany začalo **MV SR** vydávať vykonávacie predpisy vo forme vyhlášok, ktoré podrobne upresňujú činnosť jednotlivých zložiek civilnej ochrany, ich práva, povinnosti a pod. Preto je v nasledujúcom texte uvedený zoznam právnych noriem, s ich veľmi stručným popisom, týkajúcich sa civilnej ochrany a vychádzajúcich zo Zákona č. 42/1994 Z. z.

Nariadenie vlády SR č. 166/1994 Z. z. o kategorizácii územia SR, Nariadenie vlády SR č. 25/1996 Z. z., ktorým sa mení a doplňa Nariadenie vlády č. 166/1996 Z. z.

Toto nariadenie ustanovuje kritériá kategorizácie územia Slovenskej republiky a jeho zaradenie podľa územných obvodov okresných úradov do kategórií z hľadiska možnosti vzniku mimoriadnych udalostí v dôsledku priemyselnej činnosti a negatívneho pôsobenia prírodných síl a slúži ako podklad na diferencovanie prípravy, plánovania a vykonávania úloh a opatrení smerujúcich k ochrane života, zdravia a majetku.

Vyhláška MF SR č. 294/1994 Z. z. o financovaní CO z prostriedkov štátneho rozpočtu, Vyhláška MV SR č. 557/2002 Z. z., ktorou sa mení a doplňa Vyhláška č. 6/1998 Z. z. a Vyhláška č. 294/1994 Z. z.

Táto vyhláška upravuje financovanie civilnej ochrany obyvateľstva z prostriedkov štátneho rozpočtu Slovenskej republiky, a to výdavky na prípravu civilnej ochrany a na opatrenia civilnej ochrany v mieri a počas brannej pohotovosti štátu.

Výdavky civilnej ochrany zo štátneho rozpočtu sa uhrádzajú prostredníctvom rozpočtu Ministerstva vnútra Slovenskej republiky.

2 AKO ORGANIZOVAŤ ÚČELOVÉ CVIČENIE

Viacodborové učivo „OCHRANA ČLOVEKA A PRÍRODY“, zavedené do učebných osnov od školského roku 1991/1992 transformovaním sa z brannej výchovy, má oproti predošlej forme nevýhodu v tom, že nie je samostatným predmetom.

Výchova na **OČAP** je pevnou - povinnou súčasťou základného, všeobecného a rozširujúceho vzdelávania. Všetky jej formy realizácie, to znamená uplatňovanie učiva vo vybraných predmetoch, integrovanie a rozširovanie v didaktických hrách spojených s vychádzkou do prírody, v účelových cvičeniach v teréne, sú veľmi náročné na premyslené organizačné zabezpečenie.

Vyučujúci pri realizácii učiva musia spájať svoju všeobecnú pripravenosť s bezprostrednou prípravou v podmienkach regiónu a školy, pričom im veľmi pomáha každá informácia približujúca učivo a zefektívňujúca proces výučby. Na základe týchto poznatkov sme pripravili metodickú pomôcku pre ľahšiu orientáciu sa v tejto problematike, ktorá by mala slúžiť jednak učiteľom a tiež i žiakom k lepšiemu pochopeniu procesu učiva ďalej **OČAP**. Východiskovým materiálom na jej spracovanie sú novelizované „Učebné osnovy **OČAP** v 1. – 9. ročníku **ZŠ**“ vydané MŠ SR s platnosťou od 01. 02. 2002.

Vzhľadom k tomu, že učivo o ochrane človeka a prírody sa nerealizuje samostatným predmetom, je potrebné, aby riaditeľ školy zakomponoval učebné osnovy učiva „**OČAP**“ do plánov školy. Osobitnú pozornosť treba venovať príprave a rozširovaniu materiálového zabezpečenia (ďalej len **MTZ**) výučby, ktoré vzhľadom na prevažujúci praktický charakter výučby bezprostredne ovplyvňuje kvalitu splnenia cieľov.

2.1 Ciele a zameranie učiva

Súčasťou výchovy a vzdelávania žiakov škôl je výchova zameraná na ochranu zdravia, spoločnosti, prírody, na výchovu k bezpečnému správaniu pri práci a pri mimopracovných činnostiach. Táto výchova má svoje opodstatnenie a ciele vyplývajúce z toho, že človek vo svojej mnohostrannej činnosti prichádza do styku s rôznymi skutočnosťami, ktoré nielen v pozitívnom, ale aj v negatívnom zmysle ovplyvňujú jeho životné postoje a konanie. Nezanedbateľná je tá skutočnosť, že ľudská činnosť vo všeobecnosti prírodu prevažne ničí, a to dokonca do takej miery, že je ohrozená samotná existencia ľudstva. Cieľom spoločnosti je pripraviť každého jedinca na život v prostredí, v ktorom sa nachádza. Zároveň ho však pripraviť tak, aby dokázal čeliť nepriaznivým vplyvom, ktoré ohrozujú jeho zdravie, prípadne i život. Nevyhnutným predpokladom k tomu je neustále poznávanie a praktická príprava na vykonávanie niektorých úkonov pri

mimoriadnych situáciách.

Systém **CO** rieši celý komplex úloh a opatrení pri vzniku mimoriadnych udalostí. **CO** by sa mala stať samozrejmosťou pre všetky skupiny nášho obyvateľstva, nevynímajúc ani žiakov základných škôl.

2.2 Realizácia učiva ochrany človeka a prírody

Vo vzťahu k cieľom a schopnostiam žiakov základnej školy sa výučba **OČAP** realizuje vo vybraných povinných predmetoch.

Prvky učiva „**OČAP**“ sú zapracované do učebných osnov povinných predmetov prvouka, telesná výchova, vlastiveda, prírodoveda, pracovné vyučovanie, prírodopis, zemepis, fyzika, chémia a sú ich nedeliteľnou súčasťou.

(Edukácia v anglo-saskej odbornej produkcii a postupne aj v našich zdrojoch využívaný pojem znamenajúci vzdelávanie, štandard sa rozumie stupeň dokonalosti pre určitý účel).

Edukačné štandardy, ktoré sú súborom požiadaviek na žiakov, by mali garantovať celospoločenskú žiaducu úroveň vzdelávania. Ich cieľom je zabezpečiť, aby každá škola bez ohľadu na edukačný program alebo zriaďovateľa (obec, štát, cirkev a pod.) poskytla žiakom rovnaké vzdelanie. Celá edukačná činnosť má niekoľko špecifik a odlišností od ostatných vyučovacích predmetov, hoci nemá vyučovacím predmet, je učivo pre žiakov prvej a druhej zdravotnej skupiny povinné a výsledky sa neklasifikujú. Poslanie učiva je zamerané prípravou žiakov v koedukovanej forme na správne činnosti a konania v prípade vzniku mimoriadnej udalosti.

Edukačné štandardy sa členia:

- OBSAH
- POŽIADAVKY NA VEDOMOSTI A ZRUČNOSTI ŽIAKOV

Prvá časť vymedzuje základné učivo, ktoré podľa učebných osnov má byť prístupné všetkým žiakom. Aby mohlo byť základné učivo prístupné v koedukovanej forme organizuje STREDISKO VZDELÁVANIA CIVILNEJ OCHRANY jednodňové odborné kurzy určené pre učiteľov škôl, ktorí sa podieľajú na výučbe „**OČAP**“ na zdokonalenie si vedomostí v rámci odborných zložiek **OČAP** na riešenie mimoriadnych situácií - **CO**.

Druhá časť zahŕňa vo väzbe na základné učivo vedomosti a zručnosti, ktoré by mali v súvislosti s týmto učivom v koedukovanej forme získať a vedieť všetci žiaci. Požiadavky na konštrukciu štandardov vyžadujú ich konzistentnosť, primeranosť, jednoznačnosť a kontrolovateľnosť. Na ich základe sa môžu rozširovať ďalšie teoretické vedomosti a precvičovaním určitých úkonov získavať aj potrebné zručnosti a návyky. Učivo má viac tematický obsah a opakovanie určitých

zhodných prvkov a príbuzností tém treba chápať z hľadiska dosiahnuteľnosti cieľov v ročníkoch. Zároveň z toho vyplýva, že vo vyšších ročníkoch, kde je výskyt prvkov početnejší, je potrebná určitá medzipredmetová kooordinácia, alebo spolupráca s organizáciami záujmovej činnosti, akými sú Zväz **CO**, **SČK**, skauting, Slovenský zväz ochrancov prírody, združenie technických a športových činností a podobne.

2.3 Organizovanie didaktických hier a účelových cvičení v ZŠ

Didaktické hry (**DH**) pre 1. - 4. ročník sú vyvrcholením celoročnej prebranej tematiky učiva **OČAP** a konajú sa spravidla v mesiaci jún v trvaní odporúčaných 4 hodín.

Účelové cvičenie (**ÚC**) pre 5. - 9. ročník realizované na jeseň, by malo byť obsahom zamerané na aktuálnu tematiku a **(dať do súladu s návrhom jesenného ÚC)** na témy osvojené v predchádzajúcich ročníkoch, hlavne na riešenie mimoriadnych situácií, na pobyt a pohyb v prírode a jej ochranu, na poskytovanie prvej predlekárskej pomoci. ÚC v jarých mesiacoch by sa malo realizovať v dvoch etapách na tému „Činnosť školy pri vzniku mimoriadnej udalosti“:

1. I. etapa – všeobecná časť:

- činnosť zamestnancov a žiakov školy pri vyhlásení signálov,
- činnosť zamestnancov a žiakov pri riadení a vykonávaní evakuácie.

2. II. etapa – špeciálna časť:

- činnosť pri riešení mimoriadnych udalostí – civilná ochrana,
- činnosť pri poskytovaní prvej pomoci,
- činnosť pri orientovaní sa v neznámom prostredí,
- činnosť pri dopravnej výchove a bezpečnému správaniu sa.

Postup pri príprave a vykonaní **ÚC (DH)**:

Na vykonanie **ÚC (DH)** musí byť spracovaný s časovým predstihom (odporúčame jeden mesiac pred vykonaním) „**Harmonogram prípravy a vykonania účelového cvičenia**“ s „**Plánom vykonania ÚC (DH)**“.

Plán má obsahovať:

Tému, cieľ, plánovanú činnosť pre organizačný štáb, riadenie a cvičiacich, resp. účastníkov **UC**, trasu, spôsob vykonania, organizačné pokyny, súčinnosť s odborom krízového riadenia Obvodného úradu, spôsob vyhodnotenia.

Ďalej:

Dátum vykonania, zaradené triedy, počet žiakov, rozsah **ÚC (DH)**, miesto konania, riadiaci a určení pedagogickí pracovníci **ÚC (DH)**, cieľ **ÚC (DH)**, obsahové zameranie, učebné úlohy, vykonanie prípravy žiakov, vykonanie odbornej prípravy

pedagogického zboru, oblečenie – výstroj žiakov, materiálne zabezpečenie, bezpečnostné opatrenia.

Po spracovaní harmonogramu, určenia cieľa na základe témy, je potrebné vykonať odbornú prípravu pedagogických pracovníkov, (za pomoci vyškolených inštruktorov **CO**, zoznam k dispozícii na ObnÚ odbor krízového riadenia), a s nimi rozobrať a konkrétne určiť zodpovednosť na jednotlivých stanovištiach (doplniť do „Plánu vykonania...“).

Pred vykonaním **ÚC (DH)** realizovať prípravu žiakov podľa stanoveného rozsahu v „Učebných osnovách...“.

Samotná praktická časť Účelového cvičenia môže začať vyhlásením relácie do školského rozhlasu s cieľom precvičenia si činnosti na dohovorené signály civilnej ochrany a na riešenie mimoriadnej udalosti touto formou:

**„Prosím pozor! Venujte pozornosť príkazu riaditeľa školy!
Na základe doručenej správy o (čom) v budove školy, alebo mimo pri vyhlásení mimoriadnej situácie na území obce, mesta a obvodu nariad'ujem vykonať okamžitú evakuáciu školy“** (viď príloha Plán vykonania evakuácie).

Evakuáciu vykonajte takto:

- žiaci okamžite opustia triedy a ostatné priestory školy pod vedením vyučujúceho do vopred určených priestorov (miesto sústredenia),
- žiaci si zoberú veci podľa usmernenia vyučujúceho,
- určení zamestnanci školy – poriadková hliadka zaujme stanovené miesta na reguláciu osôb,
- pohyb žiakov je povolený len po vyznačených únikových trasách,
- poriadková hliadka vykoná kontrolu evakuovaných priestorov,
- ďalšie pokyny dostanete v priestore sústredenia.

Žiadam všetkých o zachovanie pokoja a disciplíny pri vykonávaní evakuačných opatrení!!!

Po nástupe na určené miesto (priestor sústredenia) vydať organizačné pokyny, v ktorých stanoviť:

- presun do stanoveného priestoru k vykonaniu **ÚC (DH)**,
- rozdelenie priestoru na jednotlivé stanovištia:
 - stanovište č. 1 - riešenie mimoriadných udalostí - civilná ochrana,
 - stanovište č. 2 - zdravotná príprava,
 - stanovište č. 3 - pohyb a pobyt v prírode a jej ochrana,
 - stanovište č. 4 - dopravná výchova a výchova k bezpeč. správaniu,

- rozdanie štartovacích kariet pre jednotlivé triedy,
- zdôrazniť dôležité bezpečnostné opatrenia,
- plnenie úloh na jednotlivých stanovištiach.

Plnenie úloh na jednotlivých stanovištiach a materiálno-technické zabezpečenie (stanoviť poradie a postup činnosti na jednotlivých stanovištiach, doplniť stanovište č. 2, 3 a 4 o praktickú činnosť približne v rozsahu podľa stanovišťa č.1)

Stanovište č. 1: riešenie mimoriadnych udalostí - civilná ochrana

Hlavnou úlohou bude na stanovišti preveriť žiakov kontrolnými otázkami z doteraz prebranej tematiky podľa obsahového zamerania osnovy ochrany človeka a prírody. Pre každú triedu (skupinu) pripraviť po 5 kontrolných otázok. Po príchode triedy na stanovište kapitán triedy podá hlásenie vedúcemu stanovišťa (Tu XY kapitán, trieda (skupina) sa dostavila k plneniu úloh z riešenia mimoriadnej udalosti alebo plnenia úloh po vyhlásení mimoriadnej situácie na území obce, mesta alebo obvodu - civilnej ochrany), kapitán si vyťahuje kontrolnú otázku, poradí sa a poverí jedného z triedy, aby odpovedal na otázku. Vedúci na stanovišti zapíše do štartovného lístka otázku, vyhodnotí odpoveď, stanoví počet bodov a podpíše sa v štartovnom lístku. Na tomto stanovišti bude ďalej vykonané praktické meranie veľkosti pomocou faciometra a nasadzovanie ochranných masiek. Na stanovišti môže byť plnená úloha z aktuálnej meteorologickej situácie pre určenie rýchlosti a smeru vetra, (teploty a typu poveternostnej situácie Inverzia, konvekcia, izotermia a pod.), potrebná na určenie trasy a smeru evakuácie osôb, pri úniku nebezpečnej látky. Po splnení úloh odošle vedúci stanovišťa triedu na ďalšie stanovište. Pre plnenie úloh na tomto stanovišti je možné na základe požiadania využiť zamestnancov odboru civilnej ochrany obyvateľstva okresného úradu alebo lektora Zväzu CO.

MTZ stanovišťa: ochranné masky, filtre, ZPJ (zdravotný prostriedok jednotlivca), faciometer.

Stanovište č. 2: zdravotná príprava

Hlavnou úlohou bude na stanovišti preveriť žiakov kontrolnými otázkami z doteraz prebranej tematiky podľa obsahového zamerania osnovy ochrany človeka a prírody. Pre každú triedu pripraviť 5 kontrolných otázok. Na stanovišti je možné na základe požiadania využiť školiteľa SČK, inštruktora CO pri ohrození zdravia nebezpečnými látkami.

Stanovište č. 3: pohyb a pobyt v prírode a jej ochrana

Hlavnou úlohou bude na stanovišti preveriť žiakov kontrolnými otázkami z doteraz prebranej tematiky podľa obsahového zamerania osnovy ochrany

človeka a prírody. Pre každú triedu pripraviť 5 kontrolných otázok. Na stanovišti je možné na základe požiadania využiť členov skautingu a pod.

Stanovište č. 4: dopravná výchova a výchova k bezpečnému správaniu

Hlavnou úlohou bude na stanovišti preveriť žiakov kontrolnými otázkami z doteraz prebranej tematiky podľa obsahového zamerania osnovy ochrany človeka a prírody. Pre každú triedu pripraviť 5 kontrolných otázok.

3 PLÁN VYKONANIA ÚČELOVÉHO CVIČENIA (vzor)

Téma:

Cieľ:

Riadiaci ÚC

Plánovaná činnosť

Úlohy pre učiteľov

Úlohy pre cvičiacich

Trasa

Grafické znázornenie trasy
na nástenke so stanovišťami

Organizačné pokyny
na pracoviskách a stanovištiach

Spojenie

Dátum:

Triedy :

Počet žiakov:

Rozsah : 5 vyučovacích hodín

Miesto konania:

Zamestnanci školy určení na prípravu a vykonanie cvičenia:

• riadiaci cvičenia

• vedúci stanovišť

• štartér

• poriadková hliadka

• zdravotnícke zabezpečenie
(zdravotnícka hliadka)

• bezpečnostné opatrenia

(vykoná riadiaci cvičenia)

Cieľ účelového cvičenia:

Preveriť vedomosti a praktické návyky žiakov získané pri výuke učiva **OČAP** v oblasti riešenia mimoriadnych udalostí - civilná ochrana, zdravotná príprava, pohyb a pobyt v prírode a jej ochrana, dopravná výchova a výchova

k bezpečnému správaniu.

Obsahové zameranie :

- Riešenie mimoriadnych udalostí a úloh počas vyhlásenie mimoriadnej situácie – civilná ochrana
- Pohyb a pobyt v prírode a jej ochrana
- Zdravotná príprava
- Dopravná výchova
- Výchova k bezpečnému správaniu

Učebné úlohy:

- oznámenie o vzniku mimoriadnej udalosti varovným signálom „Všeobecné ohrozenie“ v škole, (v prípade povodne alebo záplavy signál „Ohrozenie vodou“),
- okamžitá evakuácia osôb a vecí z objektu do vonkajšieho areálu školy,
- nástup žiakov po triedach, kontrola pripravenosti žiakov,
- presun žiakov po vopred vytýčenej trase,
- plnenie úloh na stanovištiach,
- organizovaný návrat tried do školy,
- vyhodnotenie.

Príprava žiakov vykonaná dňa:

Odborná príprava pedagogického zboru vykonaná dňa **kým ?**

Oblečenie žiakov – výstroj:

športová (turistická) obuv, teplákové (šuštiakové) oblečenie, trička (odporúčame s dlhými rukávami), plecniak s občerstvením s dôrazom na zabezpečenie pitného režimu, karta poistenca, prípadne ešte nabitý a zapnutý mobilný telefón.

Materiálne zabezpečenie: (rozčlenenie podľa stanovišť so zreteľom na praktickú činnosť – doplniť aj o požiarnu techniku) buzola, cvičná mapa, ochranná maska, filtre, faciometer, ZPJ, liečivé rastliny - herbár, improvizovaný zdravotný materiál, žrd' so smerovkou na určenie smeru vetra, teplomer

Spracoval dňa:

Schválil dňa:.....

.....
meno, priezvisko a podpis

.....
meno, priezvisko a podpis

3.1 Štartovný lístok (vzor)

TRIEDA:

Čas odchodu zo školy:

Čas príchodu na prvé stanovisko:

Číslo stan.	Vedúci stanovišť	Úloha na stanovišti	Bod. ohod. úlohy	Získ. body	Podpis vedúceho
1.					
2.					
3.					
4.					
Počet bodov spolu:					

3.2 Príprava pedagogických pracovníkov a zamestnancov školy (vzor)

(doporučený obsah)

Riaditeľ školy:

(Privítanie)

Súčasťou výchovy a vzdelávania žiakov škôl je výchova zameraná na ochranu zdravia, spoločnosti, prírody, na výchovu k bezpečnému správaniu pri práci a pri mimopracovných činnostiach. Táto výchova má svoje opodstatnenie a ciele vyplývajúce z toho, že človek vo svojej mnohostrannej činnosti prichádza do styku s rôznymi skutočnosťami, ktoré nielen v pozitívnom, ale aj v negatívnom zmysle ovplyvňujú jeho životné postoje a konanie. Nezanedbateľná je tá skutočnosť, že ľudská činnosť vo všeobecnosti prírodu prevažne ničí, a to dokonca do takej miery, že je ohrozená samotná existencia ľudstva.

Jedným z cieľov spoločnosti je pripraviť jedinca na každodenný život vo svojom prostredí. Zároveň ho však pripraviť tak, aby dokázal čeliť nepriaznivým vplyvom, ktoré ohrozujú jeho zdravie, prípadne i život. Nevyhnutným predpokladom k tomu je neustále poznávanie a praktická príprava na vykonávanie niektorých úkonov pri **mimoriadnych udalostiach a počas vyhlásenej mimoriadnej alebo krízovej situácie.**

Teoretickú časť odbornej prípravy vykonať za účasti inštruktora CO, zamestnanca Odboru krízového riadenia ObÚ alebo si pozvať odborného radcu, externého lektora Strediska vzdelávania Spišská Nová Ves, resp. ich

externých lektorov. Odbornú prípravu možno vykonať aj vyslaním org. štábu na kurz y SVPCO MV SR Spišská Nová Ves. Tieto kurzy sú bezplatné.

Praktickú časť odbornej prípravy vykonať v škole pred vykonaním ÚC.

Ciele a úlohy učiva **OČAP** realizujúcich prostredníctvom špecifických prvkov vo vybraných predmetoch, budú dňa preverené na účelovom cvičení pre druhý stupeň (upresniť). Za týmto účelom v zmysle spracovaného „Plánu vykonania **ÚC**“ menujem ako riadiaceho **ÚC**, učiteľov ako vedúcich jednotlivých stanovišť, ako štartéra a zdravotnícke zabezpečenie. Poriadková hliadka je stanovená ako jednotka **CO** v zložení Za bezpečnostné opatrenia je zodpovedný

Stanovište č. 1 - Riešenie mimoriadnych udalostí a úloh počas vyhlásenej mimoriadnej situácie. p.....

Úlohou vedúceho stanovišťa bude preveriť žiakov od 5. po 9. triedu kontrolnými otázkami z doteraz prebranej tematiky podľa obsahového zamerania osnovy ochrany človeka a prírody. Pre každú triedu je potrebné pripraviť po 5 kontrolných otázok čiže celkovo 25 (podľa počtu tried alebo skupín). Po príchode triedy na stanovište kapitán triedy (skupiny) podá hlásenie vedúcemu stanovišťa a vytiahne si kontrolnú otázku, poradí sa a poverí jedného z triedy, aby odpovedal na otázku, celkove si vytiahne 5 otázok. Na stanovišti môže byť plnená úloha z aktuálnej meteorologickej situácie na určenie rýchlosti a smeru vetra, (teploty a typu poveternostnej situácie - inverzia, konvekcia, izotermia a pod.), potrebná na určenie trasy a smeru evakuácie osôb, pri úniku nebezpečnej látky. Vedúci na stanovišti zapíše otázku do štartovacieho lístka, vyhodnotí odpoveď, zapíše počet bodov do štartovného lístka a podpíše sa v príslušnej kolónke. Na tomto stanovišti budú ochranné masky rôznej veľkosti pre deti, vyskúšajú si meranie masiek pomocou faciometra a ich nasadenie. Po skončení odošle vedúci stanovišťa triedu na ďalšie stanovište.

MTZ stanovišťa: ochranné masky, filtre, ZPJ.

Stanovište č. 2 - Zdravotná príprava p.....

Úlohou vedúceho stanovišťa bude preveriť žiakov od 5. po 9. triedu kontrolnými otázkami z doteraz prebranej tematiky podľa obsahového zamerania osnovy ochrany človeka a prírody. Príprava a postup vedúceho je obdobný ako na stanovišti č.1. (Doplniť o praktickú ukážku alebo precvičenie vybranej činnosti zo zdravotníckej prípravy a **MTZ**.)

Stanovište č. 3 - Pohyb a pobyt v prírode a jej ochrana p.....

Úlohou vedúceho stanovišta bude preveriť žiakov od 5. po 9. triedu kontrolnými otázkami z doteraz prebranej tematiky podľa obsahového zamerania osnovy ochrany človeka a prírody. Príprava a postup vedúceho je obdobný ako na stanovišti č.1.

Odporúčame do tejto tematiky zaradiť aspoň päť liečivých rastlín s využitím herbára alebo v prírode dostupné rastliny. (Doplniť o praktickú ukážku alebo precvičenie vybranej činnosti z požiarnej ochrany a **MTZ**)

MTZ stanovišta: buzola, liečivé rastliny – herbár, (pokiaľ rastú v okolí, nie je potrebné ich trhať).

Stanovište č. 4 - Dopravná výchova a výchova k bezpečnému správaniu

p.....

Úlohou vedúceho stanovišta bude preveriť žiakov od 5. po 9. triedu kontrolnými otázkami z doteraz prebranej tematiky podľa obsahového zamerania osnovy ochrany človeka a prírody. Príprava a postup vedúceho je obdobný ako na stanovišti č.1. (Doplniť o praktickú ukážku alebo precvičenie vybranej činnosti z dopravnej výchovy a MTZ – značky a pod.)

Zdravotné zabezpečenie: zdravotná hliadka p.....

Úlohou bude v prípade zranenia alebo náhleho ochorenia poskytnúť prvú pomoc. Triedni učitelia určia kapitánov, ktorí budú zodpovedať za triedu (poprípade skupinu).

Jednotliví vedúci stanovišť sú menovaní v súlade s vyučovacím predmetom podľa problematiky preberanej na vyučovacích hodinách. Úlohy plnené na jednotlivých stanovištiach by mali obsahovať zhrnutie prebraného učiva a jeho preopakovanie aj v praktickej forme.

Štartovný lístok pre každú triedu (skupinu) vydá p....., kde poznačí čas odchodu zo školy, čas príchodu na prvé stanovište zaznačí vedúci stanovišta, na ktoré sa trieda dostaví.

Organizačné pokyny pre štartujúceho:

Triedy (skupiny) budú štartovať v poradí:

Striedanie v smere hodinových ručičiek. Plnenie úloh na jednom stanovišti je potrebné rozplánovať na cca 20 minút.

Informáciu o bezpečnostných opatreniach vykonaná poverený zamestnanec v rozsahu podľa novelizovaných „Učebných osnov OČP...“. Ak sú nejaké nejasnosti poprípade otázky – vyriešiť.

Tak, ako je dôležité vykonať poradu, tak je dôležité vykonať prípravu deň pred realizáciou účelového cvičenia z teoretickej časti učiva podľa náročnosti obsahu a organizačných foriem plánovaného účelového cvičenia v trvaní 5 hodín. V nijakom prípade by táto príprava nemala byť edukačnou činnosťou žiakov, a tým nahradiť prvky učiva OČP v učebných osnovách povinných predmetov.

4 NÁVRH ÚČELOVÉHO CVIČENIA V JESENNOM OBDOBÍ

Účelové cvičenie v jesennej časti odporúčame realizovať na precvičenie činnosti žiakov a zamestnancov školy pri riešení mimoriadnej udalosti, a to: varovanie a vyzoznenie, výdaj prostriedkov individuálnej ochrany, ukrytie, evakuácia, orientácia v priestore.

Základným opatrením na ochranu života a zdravia žiakov a zamestnancov školy je včasné varovanie a vyzoznenie o vzniku mimoriadnej udalosti alebo možnosti jej vzniku.

Varovanie školy je vykonávané dohodnutým zvukovým signálom (siréna, obecný rozhlas, spojka, telefonicky a pod.).

Prvotné hlásenie o vzniku mimoriadnej udalosti dostane škola vo forme:

"Tu Obecný (mestský) úrad p. XY, dňa o hod. došlo v objekte k mimoriadnej udalosti. Následkom toho vzniklo ohrozenie vašej školy. Vykonajte všetky opatrenia potrebné na ochranu života, zdravia žiakov a zamestnancov školy".

Riaditeľ školy zabezpečí varovanie žiakov a zamestnancov zvonením a následným oznamom v školskom rozhlase vo forme:

„Pre všetkých žiakov školy, zamestnancov a návštevníkov školy!

Následkom mimoriadnej udalosti (kde) došlo k (čomu). Z toho dôvodu nariaďujem vykonať tieto opatrenia:

- vydať prostriedky individuálnej ochrany,
- vykonať ukrytie žiakov a zamestnancov školy v ochrannej stavbe,
- vykonať evakuáciu žiakov a zamestnancov školy.

Žiaci a zamestnanci školy sú zabezpečení prostriedkami individuálnej ochrany a tieto prostriedky sú uložené buď v škole alebo v sklade na obecnom (mestskom) úrade. Pre výdaj PIO na škole je vytvorená komisia, ktorá pre svoju činnosť má spracovanú "Dokumentáciu výdajného strediska", ktorá obsahuje:

- zoznam členov výdajného strediska,
- plán činnosti výdajného strediska,
- plán činnosti členov,
- operatívny prehľad PIO vo výdajnom stredisku,
- prehľad o vydaných PIO,
- osnovu súhrnej správy o výdaji PIO.

Riaditeľ školy má spracovaný "Plán výdaja PIO", kde je nariadený spôsob organizácie vydávania týchto prostriedkov na škole, vymenúvacie dekréty členov

výdajného strediska a záznamy o ich príprave. (V prípade, že škola PIO nevlastní, je možné zapožičanie prostriedkov s OKR ObÚ.)

Dôležitou zložkou kolektívnej ochrany je ochrana ukrytím. Ukrytie zabezpečuje škola v súlade s Plánom ukrytia obyvateľstva obce (mesta). Pokiaľ má škola vlastné priestory pre ukrytie využíva tie, pokiaľ nie, tak je potrebné, aby riaditeľ školy konzultoval s orgánmi obce (mesta) ukrytie žiakov a zamestnancov školy. K tomu je potrebné spracovať "Plán ukrytia žiakov a zamestnancov školy v zmysle Vyhlášky MV SR č. 297/1994 Z. z. v znení neskorších predpisov a pokynov územných orgánov **CO** obyvateľstva, ktorý obsahuje:

- základné údaje o spôsobe zabezpečenia ochrany žiakov a zamestnancov ukrytím,
- základné listy a zoznam úkrytov,
- počet a zloženie úkrytových družstiev.

Základným spôsobom kolektívnej ochrany obyvateľstva je **evakuácia**. Na jej organizačné, personálne, materiálne a technické zabezpečenie spracuje škola "Plán evakuácie žiakov a zamestnancov školy" v súlade s pokynmi územných orgánov **CO** a orgánov obce (mesta) a v zmysle Vyhlášky MV SR č. 75/1995 Z. z. o zabezpečení evakuácie v znení neskorších predpisov.

Realizácia pripravených Plánov evakuácie sa vykonáva na základe príkazu územných orgánov **CO** obyvateľstva a orgánov **CO** obce (mesta). Podľa analýzy územia a zdrojov ohrozenia na území je zabezpečovaná aj činnosť evakuačných zariadení.

Po oznámení v školskom rozhlase o vzniknutej mimoriadnej udalosti, alebo po vyhlásení mimoriadnej situácie a po príkaze riaditeľa školy na vykonanie ukrytia žiakov a zamestnancov školy začnú všetci zamestnanci školy aj žiaci plniť príkazy na vykonanie ukrytia. Precvičia si organizovaný prechod do školského úkrytu a zásady správania sa v úkryte. Jednou z dôležitých úloh je precvičenie vydávania a preberania prostriedkov individuálnej ochrany jednotlivca podľa vopred spracovanej "Dokumentácie výdajného strediska". Dôležitou súčasťou je správne odmeranie každého jednotlivca faciometrom a následne vydanie patričnej veľkosti ochrannej masky, ktorá sa zapíše do zoznamu vydaných ochranných masiek (OM) pre jednotlivé triedy.

5 OBSAH TEMATICKÝCH CELKOV V ZÁKLADNEJ ŠKOLE

5.1 Prvý stupeň základnej školy

Obsahové zameranie v prvom ročníku

- a) Riešenie mimoriadnych udalostí - civilná ochrana:
- naša obec - všeobecná charakteristika,
 - evakuácia školy v prípade ohrozenia - postup opustenia školy, evakuačné zariadenia, odsun ohrozených osôb z určitého územia,
 - varovné signály a činnosť žiakov po varovaní varovnými signálmi,
 - horľaviny a ich následky.
- b) Zdravotná príprava:
- vybavenie domácej lekárničky a jej využitie pri poskytnutí prvej pomoci, nebezpečie svojvoľného použitia liekov,
 - ošetrovanie odreniny prstov, ruky, nohy, hlavy,
 - privolanie pomoci k zranenému,
 - význam symbolu „červený kríž“.
- c) Pohyb a pobyt v prírode a jej ochrana:
- orientácia v mieste školy a jej okolí,
 - určenie svetových strán podľa slnka,
 - významné budovy a ich účel - zdravotné stredisko, lekáreň, pošta, telefón, predajňa, železničná a autobusová stanica, miestny úrad,
 - historické objekty našej obce - pamätné domy, zrúcaniny, pamätníky, múzeá, galérie,
 - poznávanie zelene v okolí obce,
 - správanie sa k osamelým zvieratám.
- d) Dopravná výchova:
- chodníky, cestné komunikácie, železničná trať, letisko, prístav,
 - verejné dopravné prostriedky - autobus, trolejbus, električka, vlak, lietadlo, loď,
 - pravidlá správania sa na komunikáciách a činnosť na svetelných znameniach.
- e) Výchova k bezpečnému správaniu:
- bezpečný pohyb v priestoroch školy,
 - disciplína, poriadok a ohľaduplnosť pri praktických činnostiach.

Obsahové zameranie v druhom ročníku

- a) Riešenie mimoriadnych udalostí - civilná ochrana:
- možnosti vzniku mimoriadnych udalostí v prírode a na objektoch,
 - oboznámenie sa s detskou ochrannou maskou (DM-1, CM3-3/h), určenie veľkosti,
 - druhy varovných signálov a činnosť žiakov po varovaní varovným signálom „Všeobecné ohrozenie,"
 - evakuácia školy v prípade ohrozenia požiarom,
 - protipožiarne stanovište, umiestnenie zboru požiarnej ochrany a spôsob jeho vyznamenania,
 - nebezpečenstvá pri manipulácii s elektrickým a plynovým zariadením,
 - zápalky, zapaľovače a horľaviny.
- b) Zdravotná príprava:
- kedy a kadiaľ do zdravotného strediska,
 - správanie sa v čakárni, u lekára a pri školských lekárskech prehliadkach,
 - pomoc lekárov chorým a zraneným,
 - ochrana pred chorobami, účelné obliekanie,
 - ochrana a prvá pomoc pri zistení kliešťa, uštipnutí zmijou, osou a včelou.
- c) Pohyb a pobyt v prírode a jej ochrana:
- význam vody v prírode, pitie povrchovej vody,
 - jedovaté rastliny, jedovaté huby,
 - zásady správneho a bezpečného správania sa v prírode,
 - zvieratá vo voľnej prírode, nebezpečenstvo besnoty,
 - značenie turistických chodníkov.
 -
- d) Dopravná výchova:
- organizovaný pochod s dodržiavaním pravidiel cestnej premávky,
 - pravidlá správania sa vo verejných dopravných prostriedkoch.
- e) Výchova k bezpečnému správaniu:
- hlavné riziká pri jednotlivých pracovných činnostiach v škole a v domácnosti,
 - bezpečnostné farby a značenia - základné rozlíšenie.

Obsahové zameranie v treťom ročníku

- a) Riešenie mimoriadnych udalostí - civilná ochrana:
- druhy mimoriadnych udalostí a spôsob oznamovania ich vzniku a možnosti vzniku,
 - evakuácia žiakov pri ohrození školy a jej okolia - haváriou, živelnou pohromou, katastrofou a teroristickým činom,
 - varovné signály a činnosť žiakov po varovaní,
 - oboznámenie sa so zdrojmi ohrozenia vzhľadom na polohu školy, ulice.
- b) Zdravotná príprava:
- všeobecné zásady ochrany zdravia aplikované na časti ľudského tela a časti tváre, starostlivosť o chrup,
 - hygiena tela, bielizne, šiat,
 - správna životospráva - jedlo, spánok, oddych, učenie,
 - ošetrovanie a obväzovanie prstov ruky, lakťa, oka, hlavy.
- c) Pohyb a pobyt v prírode a jej ochrana:
- okolie našej obce, stanovište našej školy,
 - orientácia podľa poludňajšieho tieňa,
 - približné určovanie významných budov a iných dominánt v okolí podľa svetových strán,
 - tvary zemského povrchu - rovina, pahorkatina, vysočina, kopec, hora, úbočie, svah, úpätie,
 - chránené územie, objekty a prírodné útvary v obci a jej okolí.
- d) Dopravná výchova:
- doprava v obci,
 - bezpečnosť v cestnej premávke - vybrané dopravné značky.
- e) Výchova k bezpečnému správaniu:
- oboznámenie sa s niektorými povolaniami z pohľadu bezpečnosti pri práci, osobné ochranné pracovné prostriedky a ich používanie,
 - poznávanie častí pracovných nástrojov a pracovných pomôcok z hľadiska možného nebezpečia pri nesprávnom zaobchádzaní,
 - opatrenia na znižovanie rizík ohrozenia v priestoroch školy a v jej okolí.

Obsahové zameranie v štvrtom ročníku

- a) Riešenie mimoriadnych udalostí - civilná ochrana:
- nebezpečné látky v okolí školy (amoniak, chlór a pod.), zásady ochrany, prvá predlekárska pomoc pri zasiahnutí organizmu týmito látkami,
 - použitie detskej ochrannej masky (DM-1, CM3-3/h), nasadzovanie,
 - improvizované prostriedky individuálnej ochrany - ich význam a použitie,
 - ukážka detského ochranného vaku (DV-75) a detskej kazajky(DK-88/93),
 - činnosť obyvateľstva po varovaní varovnými signálmi,
 - čiastočná hygienická očista - jej význam a vykonávanie.
- b) Zdravotná príprava:
- starostlivosť o vitálne ústroje ľudského organizmu,
 - zdravie a choroby, nákazlivé choroby a ochrana pred nimi,
 - obväzovanie nohy, kolena, lýtka, stehna,
 - jednoduché obväzovanie ovínanými a šatkami pri povrchovom poranení rúk, nôh, prstov.
- c) Pohyb a pobyt v prírode a jej ochrana:
- určovanie hraníc SR a susediacich štátov na mape,
 - určovanie nadmorských výšok na mape okolia,
 - jednoduchý odhad krátkych vzdialeností,
 - jednoduchý náčrt pochodu, kresba okolia stanovišťa - panoráma,
 - čítanie z mapy - podľa farieb a topografických značiek,
 - určovanie svetových strán na mape a podľa mapy,
 - starostlivosť o lesné zvieratá a vtáctvo,
 - význam čistého ovzdušia pre človeka a prírodu,
 - zásady uhasenia ohniska.
- d) Dopravná výchova:
- využitie detských dopravných ihrísk resp. sledovať dopravné situácie z bezpečného stanovišťa v rámci pochodu - presunu.
- e) Výchova k bezpečnému správaniu .
- bezpečný pohyb v okolí školy - vyvýšené plošiny, vnútorné a vonkajšie komunikácie,
 - zásady bezpečného správania sa doma - byt, garáž, záhrada, pivnica, povala,
 - ochrana štátneho majetku, majetku samosprávy a súkromného majetku.

5.2 Druhý stupeň základnej školy

V tejto časti je uvedený obsah učiva pre teoreticú - praktickú prípravu a účelové cvičenia v jednotlivých ročníkoch druhého stupňa základných škôl. Postup vyučovania zvolia vyučujúci podľa možností školy a vospelosti žiakov s využitím metodických odporúčaní metodických oddelení. Osobitnú pozornosť treba venovať výstupným vedomostiam a zručnostiam žiakov deviateho ročníka.

Obsahové zameranie v piatom ročníku

- a) Riešenie mimoriadnych udalostí - civilná ochrana:
- varovné signály, činnosť po varovní varovnými signálmi „Všeobecné ohrozenie“, „Ohrozenie vodou“, „Koniec ohrozenia“,
 - ochranná poloha prostriedkov individuálnej ochrany (DM-1, CM3-/3h),
 - praktická ukážka a nácvik prechodu priestoru kontaminovaného nebezpečnými látkami,
 - kolektívna ochrana obyvateľstva - evakuácia, vyhlasovanie evakuácie, evakuačné zariadenia, spôsoby vykonávania evakuácie, evakuačná batožina,
 - kolektívna ochrana obyvateľstva - ukrytie a ochrana osôb v ochranných stavbách a v budovách pred následkami mimoriadnych udalostí.
- b) Zdravotná príprava:
- imobilizácia horných a dolných končatín pomocou štandardných dláh,
 - znehybnenie poranených končatín improvizovanými prostriedkami,
 - uloženie postihnutého do stabilizovanej polohy - privolanie lekára,
 - ošetrovanie a znehybnenie zlomenín dolných končatín,
 - spôsoby odsunu poraneného - podľa druhu a závažnosti poranenia.
- c) Pohyb, pobyt v prírode a jej ochrana:
- zásady orientácie v prírode podľa prírodných úkazov, kompasu, buzoly,
 - mapy, odhad vzdialeností do 300 m a výšky 10 m,
 - pochod na neznáme miesto s riešením úloh na určovanie vlastného stanovišťa podľa mapy,
 - reakcia rastlín na teplotu ovzdušia, využitie rozdielu denných a nočných teplôt,
 - ničenie porastov ohňom, chemikáliami,
 - správne zakladanie ohňa,
 - poznávanie drevín v lese a v okolí školy,
 - poznávanie lesných plodov, chránených a liečivých rastlín,

- konzumácia lesných plodov a liečivých rastlín.
- d) Dopravná výchova:
- cyklistické zručnosti, osvetlenie a technický stav bicykla,
 - vybrané dopravné značky.
- e) Výchova k bezpečnému správaniu:
- pravidlá správania sa na jednotlivých pracoviskách školy - trieda, odborná učebňa, dielne, kabinet, telocvičňa, chodby, schodištia, sklad športového náradia, športové objekty,
 - bezpečné manipulovanie s učebnými pomôckami, materiálom, náradím, náčiním.

Obsahové zameranie v šiestom ročníku

- a) Riešenie mimoriadnych udalostí - civilná ochrana:
- varovanie varovnými signálmi - činnosť v domácnostiach, činnosť žiaka a triedy po varovaní,
 - lokalizácia a likvidácia požiaru ručnými hasiacimi prostriedkami,
 - vyrozumenie zboru požiarnej ochrany (privolanie), poskytnutie údajov,
 - dekontaminácia - hygienická očista a úplná hygienická očista,
 - evakuácia ohrozených osôb z určitého územia.
 - správanie sa obyvateľstva pri ohrození a rozšírení následkov mimoriadnej udalosti.
- b) Zdravotná príprava:
- zložitejšie obväzovanie obväzmi horných a dolných končatín, trupu a brucha - obväzová technika,
 - prakové obväzy brady nosa,
 - šatkové obväzy hlavy, ruky, nohy,
 - náplastové obväzovanie poranení na horných a dolných končatinách,
 - ošetrenie poranených kĺbov a kostí horných a dolných končatín - vyvrtnutie, vykĺbenie, zlomeniny.
- c) Pohyb a pobyt v prírode a jej ochrana:
- mierky máp a náčrtov, meranie vzdialenosti na mape a v teréne,
 - pomer výšky a šírky s nárastom vzdialenosti,
 - zhotovenie jednoduchkej pomôcky na odhad výšky a šírky, zemepisný azimut ,

- určenie vlastného stanovišťa podľa mapy,
 - určenie svetových strán podľa núdzových orientačných prostriedkov,
 - prenášanie azimutu z mapy do terénu a z terénu do mapy,
 - využitie prúdenia vzduchu,
 - význam prirodzených krovísk a húštín v prírode,
 - preventívna ochrana pred bleskom.
- d) Dopravná výchova:
- povrch a povaha komunikácií, vodorovné značenie,
 - kondícia vodiča pri riadení dopravného prostriedku – únava, spánok, alkohol, lieky, drogy.
- e) Výchova k bezpečnému správaniu:
- predchádzanie úrazom spôsobených elektrickým prúdom - poškodené elektrické zariadenia, spadnuté vedenie,
 - škodlivé faktory pracovného prostredia - požiadavky na svetlo, teplo, vetranie,
 - ochranné časti strojov a zariadení v domácnosti a pri pracovnej činnosti podľa druhu povolania.

Obsahové zameranie v siedmom ročníku

- a) Riešenie mimoriadnych udalostí - civilná ochrana:
- činnosť po varovaní varovnými signálmi,
 - ukladanie a skladovanie ochranných masiek (DM-I, CM-3-3/h),
 - kolektívna ochrana obyvateľstva - evakuácia, obsah evakuačnej batožiny,
 - ochranné stavby, pravidlá správania sa v ochranných stavbách (úkrytoch),
 - činnosť po opustení ochranných stavieb (úkrytov),
 - dezinfekcia, dezinfekcia, deratizácia, dekontaminácia,
 - postup pri vzniku požiaru v osobnom automobile,
 - zbrane hromadného ničenia - ničivé účinky, škodlivé pôsobenie na organizmus, ochrana pred nimi,
 - ochrana potravín a vody pred účinkami nebezpečných látok.
- b) Zdravotná príprava:
- poskytnutie prvej pomoci s pomocou lekárničky v osobnom automobile,
 - prvá pomoc pri otrave plynom, chemikáliami,
 - prvá pomoc pri šoku, protišokové opatrenia,
 - vytiahnutie poraneného z rokliny
 - znehybnenie pri poranení panvy, krčnej chrbtice, hrudníka,

- ošetrovanie a znehybnenie otvorenej zlomeniny,
 - umelé dýchanie z pľúc do pľúc (ústami, nosom), masáž srdca,
 - zastavenie tepnového, žilového a vlásočnicového krvácania.
- c) Pohyb a pobyt v prírode a jej ochrana:
- príprava pochodu, zhotovenie harmonogramu a náčrtu pochodu,
 - výber a úprava plochy pre stanovanie, stavanie turistického stanu,
 - meranie rýchlosti, šírky a hĺbky vodného toku,
 - prekonávanie vodnej prekážky,
 - správanie sa pri prietrži mračien a privaloch vody,
 - Európska charta o vode a pôde,
 - značenie mostov a prechodov cez vodné toky.

Obsahové zameranie v ôsmom ročníku

- a) Riešenie mimoriadnych udalostí - civilná ochrana:
- jadrové zbrane a ich ničivé účinky,
 - ochrana pred ničivými účinkami jadrových zbraní a rádioaktívnych materiálov,
 - hygienická očista a čiastočná špeciálna očista materiálu,
 - lokalizácia a likvidácia požiaru s jedovatými splodinami horenia,
 - nebezpečné látky v okolí školy - zásady ochrany pri ich úniku, evakuácia z ohrozeného územia,
 - kolektívna ochrana obyvateľstva - druhy ochranných stavieb (úkrytov), pravidlá správania sa v ochranných stavbách (úkrytoch), špeciálna očista terénu, budov a materiálu.
- b) Zdravotná príprava:
- hromadné nešťastia, triedenie nemocných a ranených,
 - postup pri poskytovaní prvej pomoci v mieste hromadného nešťastia,
 - praktické riešenie prvej pomoci topiacej sa osobe,
 - technická a zdravotná pomoc pri poranení elektrickým prúdom,
 - prvá pomoc pri popáleninách,
 - poskytnutie zdravotníckej pomoci pri strate vedomia,
 - poskytnutie prvej pomoci pri úpaloch,
 - sterilizácia prostriedkov,
 - nebezpečenstvo pohlavných chorôb, zásady prevencie,
 - alkoholizmus, drogy, toxikománia - škodlivé účinky, prevencia.

- c) Pohyb a pobyt v prírode a jej ochrana:
- pochod podľa pripravených azimutov, tabuľka pochodu,
 - vybavenie zdravotníckym materiálom pri individuálnej turistike (pešo, bicyklom),
 - značkovanie turistických ciest a chodníkov,
 - príprava jednoduchkej teplej stravy s použitím ohňa, zásady bezpečnosti,
 - odstraňovanie devastáčnych následkov spôsobených ľuďmi v prírode,
 - chránené krajinné oblasti, Štátne rezervácie a pobyt v nich.
- d) Dopravná výchova:
- doklady vodičov, druhy vodičských oprávnení, poistenie automobilov a motocyklov,
 - správanie sa pri dopravnej nehode bez zdravotných následkov, zásady poskytovania prvej pomoci pri dopravnej nehode.
- e) Výchova k bezpečnému správaniu:
- starostlivosť zamestnávateľov a súkromných podnikateľov o bezpečnosť a ochranu zdravia pri práci,
 - zodpovednosť zamestnancov za bezpečnosť na pracovisku, poučenie pred nástupom do práce.

Obsahové zameranie v deviatom ročníku

- a) Riešenie mimoriadnych udalostí - civilná ochrana:
- úlohy CO vyplývajúce zo Ženevských dohovorov a Dodatkových protokolov I. a II.,
 - civilná ochrana v Slovenskej republike, jej miesto úlohy a poslanie,
 - analýza územia okresu (výpis z analýzy zdrojov ohrozenia a opatrení na ochranu obyvateľstva,
 - organizácia jednotiek civilnej ochrany (štáby - riadiace orgány a odborné jednotky),
 - varovné signály - činnosť po varovaní varovnými signálmi, vyslobodzovanie osôb zo závalov a poškodených úkrytov,
 - jódová profylaxia (v okolí AE).
- b) Zdravotná príprava:
- preverenie vedomostí a prehĺbenie návykov a zručností z poskytovania prvej pomoci pri rôznych poraneniach, zlomeninách, obväzovanie, znehybňovanie časti tela,
 - darcovstvo krvi a transplantácie orgánov ľudského tela,

- správanie sa pri náleze zraneného mimo obývaného priestoru,
 - prevencia proti kliešťovej encefalitíde.
- c) Pohyb a pobyt v prírode a jej ochrana:
- ochrana chránených druhov rastlín, vtáctva a zvierat v SR a regióne,
 - ochrana životného prostredia v SR - štátna správa, záujmové organizácie,
 - povinnosti občanov, majiteľov rôznych prevádzok a zariadení pri ochrane životného prostredia,
 - zásady používania chemických postrekov pri pestovaní rastlín a v domácnostiach.
- d) Dopravná výchova:
- technická spôsobilosť motocyklov a osobných automobilov - spaľovanie, riadenie, brzdy, osvetlenie.

5.3 Proces

Učivo „Ochrana človeka a prírody“ má niekoľko špecifík a odlišností od ostatných vyučovacích predmetov v základnej škole. Základným znakom učiva **OČAP** je, že hoci nemá vyučovací predmet, je učivo pre žiakov prvej a druhej zdravotnej skupiny povinné a výsledky sa neklasifikujú. Poslanie učiva je zamerané prípravou žiakov v koedukovanej forme na správne činnosti a konania v prípade vzniku nebezpečnej mimoriadnej udalosti. Žiaci si v priebehu výchovného a vzdelávacieho procesu osvojujú potrebné vedomosti, zručnosti, návyky a schopnosti.

Zvláštnosťou učiva **OČAP** je viac tematický obsah navzájom nie podobný. Pre osvojovanie vedomostí a zručností sa využívajú najmä účelové cvičenia a didaktické hry, prípadne niektoré vhodné poznatky z iných oblastí vzdelávania. Používané metódy rešpektujú bežné didaktické postupy, žiada sa však uplatňovať menej verbálne a viac názorné metódy, cvičenia a kontroly. Dôležitú funkciu plnia aktivizujúce a motivačné hodnotenia, samostatné alebo skupinové činnosti. Žiaci majú v priebehu osvojovania učiva získať poznatky o potrebnosti a nezastupiteľnosti učiva pri vzniku a priebehu mimoriadnej udalosti. Odporúčame spracovať a skoordinať učivo vybraných vyučovacích predmetov k jeho využitiu v medzipredmetových vzťahoch v prospech učiva **OČAP**. Prvky učiva sú súčasťou učebných osnov povinných predmetov (prvouka, telesná výchova, vlastiveda, prírodoveda, pracovné vyučovanie, prírodopis, zemepis, fyzika, chémia) a sú ich neoddeliteľnou súčasťou.

Rozdielnosť v procese vyučovania učiva **OČAP** je, že sa realizuje prevažne mimo učební so špecifickým materiálom a učebnými pomôckami. Dávanie na zváženie zaradenie niektorých tém do DH a ÚC vzhľadom na:

- priestorové podmienky školy,
- blízkosť vhodného terénu,
- dostupnosť materiálu CO a ostatného materiálu na precvičovanie,
- náročnosť alebo neprimeranosť požiadaviek a úloh žiakov vzhľadom na pohlavie a vek,
- odbornú prípravosť pedagogických pracovníkov.

Na procese realizácie učiva sa okrem tém vo vybraných povinných predmetoch, didaktických hier a účelových cvičení podieľajú aj:

- školský režim (disciplinovanosť a kolektivismus),
- civilná ochrana a objektová ochrana,
- záujmová činnosť (príprava mladých zdravotníkov, požiarnikov, záchranárov **CO**, športových strelcov a pod.),
- spolupráca so špecifickými organizáciami a združeniami ako Armáda SR, Slovenský skauting, Sokol, Orol, SČK, Slovenský zväz ochrancov prírody, Združenie technických a športových činností SR, Inšpektorát bezpečnosti práce a pod.

Pretože učivo sa nerealizuje samostatným predmetom, je potrebné, aby riaditeľ školy zabezpečením a usmernením učiva na podmienky školy poveril svojho zástupcu alebo vybraného učiteľa (vhodný je učiteľ s aprobáciou branná výchova). Osobitnú pozornosť je treba venovať príprave a rozširovaniu materiálového zabezpečenia výučby, ktoré vzhľadom na prevažujúci praktický charakter výučby bezprostredne ovplyvňuje kvalitu plnenia cieľov.

Poverení organizátori zodpovedajú za účelné skĺbenie organizačnej a metodickej stránky tejto náročnej formy vyučovania. Odporúča sa vypracovať námetovú situáciu a túto spojiť so súťažami tried po ročníkoch. Vzhľadom na priestorové a materiálne ťažkosti je vhodné v jeden deň organizovať hry alebo cvičenie maximálne s tromi triedami.

Osobitnú pozornosť je potrebné venovať získaniu požadovaných „výstupných“ vedomostí, zručností a návykov žiakov deviateho ročníka. Preto je účelné organizovať cvičenia s týmito triedami osobitne s čo najväčším počtom starostlivo pripravených a materiálne zabezpečených stanovíšť.

V rozsahu učiva pre 9. ročník základnej školy treba zvýrazniť skutočnosť, že časť žiakov sa zapojí do rôznych výrobných a nevýrobných činností bez ďalšieho vzdelávania. Preto ich vedomosti zručnosti a návyky z ochrany človeka

a prírody treba posudzovať aj z toho hľadiska a osobitnú pozornosť treba venovať výchove k bezpečnosti k ochrane zdravia pri práci.

Bezpečnostné opatrenia pri účelovom cvičení na školách:

1. Za organizáciu ochrany a bezpečnosti pri uskutočňovaní účelového cvičenia zodpovedá vedúci účelového cvičenia, ktorý je povinný:
 - organizovať označenie priestoru ÚC a poriadkovú službu v nebezpečných miestach, označenie a ohraničenie nebezpečných priechodov a miest,
 - označiť miesta imitácie a zaistiť bezpečnosť pri označení jednotlivých situácií,
 - udržiavať poriadok pri činnosti cvičiacich značkárov,
 - spracovať pokyny pre bezpečnostné opatrenia pri cvičení v závislosti od miestnych podmienok, aby sa nimi oboznámili všetci účastníci účelového cvičenia,
 - kontrolovať osobne a prostredníctvom svojich zástupcov a pomocníkov dodržiavanie bezpečnostných opatrení počas účelového cvičenia.
2. Za dodržiavanie bezpečnostných opatrení počas účelového cvičenia sú zodpovední vedúci na jednotlivých pracoviskách, ktorí sú povinní:
 - oboznámiť žiakov so stanovenými bezpečnostnými opatreniami,
 - oboznámiť cvičiacich s nebezpečnými miestami a označiť ich,
 - kontrolovať dodržiavanie bezpečnostných opatrení najmä počas imitácie a praktickej činnosti.

Počas účelového cvičenia je zakázané:

- prevážať imitačné prostriedky spoločne s osobami,
- používať nesprávnu či poškodenú techniku a dopravné prostriedky,
- pohybovať sa a zdržiavať sa v miestach presunov a činnosti techniky,
- používať rádiové stanice bližšie ako 100 m od vedenia vysokého napätia, pracovať s nimi bez uzemnenia,
- používať nesprávne a poškodené imitačné prostriedky, používať ich improvizáciu,
- rozmiestňovať značkárov v miestach nebezpečnej imitácie,
- používať zápalné a dymové prostriedky bližšie ako 50 m od osôb a ľahko zápalných látok (materiálov). Dymové prostriedky nepoužívať menej ako 200 m od obydľia a komunikácií,
- uskutočňovať cvičné výbuchy v obytných miestach a na vodných plochách,
- zbierať nepoužitú - nevybuchnutú imitačnú techniku a demontovať ich,
- vykonávať činnosť v zadymených priestoroch bez ochranných pomôcok a zaistenia inou osobou,

- dotýkať sa vodičov elektrickej energie a vodivých kovových predmetov bez preverenia ich odpojenia od elektrickej energie,
- pohybovať sa v nebezpečných miestach,
- vykonávať zemné práce bez súhlasu príslušných územných správnych orgánov,
- rozkladať oheň v lesných porastoch a na miestach s možnosťou vzniku požiaru,
- piť vodu z nepreverených vodných zdrojov.

Na zaistenie bezpečnosti sa musia dodržiavať tieto špecifické opatrenia:

- dodržiavať stanovené bezpečnostné opatrenia pre činnosť v príslušnom objekte (mieste),
- pri činnosti v rámci účelového cvičenia zabezpečiť jednotlivé miesta proti poškodeniu,
- zabrániť prípadnému narušeniu inžinierskych sietí a technologických zariadení výrobného procesu,
- uskutočniť prieskum predpokladaných miest účelového cvičenia, priestory činnosti označiť stanovenými značkami (tabuľkami),
- nedovoliť prekročenie noriem pobytu a práce v ochranných maskách a iných ochranných prostriedkoch.

Pri činnosti v lesných priestoroch:

- uskutočniť prieskum a označiť nebezpečné a nepriechodné miesta,
- zaistiť dodržiavanie všetkých protipožiarnych opatrení,
- zabezpečiť zdravotnícke opatrenia pri možnom úraze, proti uštipnutiu hadom, otravám a pod.

6 ORGANIZOVANIE ÚČELOVÝCH CVIČENÍ PRE STREDNÉ ŠKOLY

Súčasťou povinnej edukácie žiakov **stredných škôl** v SR je výchova na ochranu človeka a prírody, ktorá sa uskutočňuje uplatňovaním učiva vo vybraných predmetoch, jeho integrovaním a rozširovaním v účelových cvičeniach a upevňovaním v samostatnom kurze. V nadväznosti na získané vedomosti a zručnosti v tejto oblasti zo základnej školy, poskytuje žiakom potrebné teoretické a praktické poznatky na zvládnutie situácií, ktoré môžu nastať vznikom nepredvídaných skutočností, a ktoré ohrozujú človeka a okolité prostredie. Nie je účelom rozobrať učebné osnovy „Ochranu človeka a prírody“, ale skôr ukázať možný vzor organizovania účelových cvičení, vzhľadom k tomu, že sú osobitnou formou povinného vyučovania, ktorou sa overujú, rozširujú a upevňujú vedomosti, zručnosti a návyky z učiva na ochranu človeka a prírody. Z hľadiska školy, ako samostatného organizačného celku, účelové cvičenia prispievajú k tomu, aby škola bola schopná vykonávať činnosť v mimoriadnej udalosti.

Obsah učiva sa realizuje vo vybraných predmetoch učebného plánu škôl a jeho vyvrcholením, by malo byť účelové cvičenie a samostatný kurz na ochranu človeka a prírody.

Učivo na ochranu človeka a prírody v stredných školách nadväzuje na výchovu a vzdelávanie žiakov v tejto oblasti zo základnej školy. Je súčasťou všeobecno-vzdelávacích aj odborných predmetov a samostatných obligatórnych foriem vyučovania.

Učivo povinných vyučovacích predmetov

Vyučovacie predmety učebného plánu školy sú základným prostriedkom rozširovania poznatkov a vedomostí žiakov o ochrane človeka a prírody, ktoré získali v základnej škole. Vzhľadom na rôznorodosť učebných plánov podľa typov stredných škôl nie je možná jednotná špecifikácia obsahov. Preto je v učebných osnovách rozpracovaná len škála predmetov, ktoré sa vyskytujú v učebných plánoch väčšiny škôl. Dôsledným plnením cieľov a obsahu všetkých predmetov sa naplňujú aj ciele programu ochrany človeka a prírody.

Osobitnou obligatórnou formou vyučovania učiva ochrany človeka a prírody sú účelové cvičenia. Integrujú vedomosti a zručnosti žiakov získané v povinných vyučovacích predmetoch, rozširujú, upevňujú ich, sú prostriedkom aj na ich overovanie. Školu pripravujú aj k tomu, aby bola schopná vykonávať účelovú činnosť počas mimoriadnych udalostí a po vyhlásení mimoriadnej situácie.

Vyučovacie predmety učebného plánu školy sú základným prostriedkom rozširovania poznatkov a vedomostí žiakov o ochrane človeka a prírody, ktoré získali v základnej škole. Vzhľadom na rôznorodosť učebných plánov podľa typov

stredných škôl nie je možná jednotná špecifikácia obsahov. Preto je v učebných osnovách rozpracovaná len škála predmetov, ktoré sa vyskytujú v učebných plánoch väčšiny škôl. Dôsledným plnením cieľov a obsahu všetkých predmetov sa naplňajú aj ciele programu ochrany človeka a prírody.

Prvky učiva vo vybraných povinných predmetoch sú iba pomocným návodom na dopracovanie obsahu učiva na ochranu človeka a prírody ako potrebnej súčasti všeobecného vzdelania absolventa strednej školy daného zamerania.

Pretože učebné dokumenty stredných odborných škôl a SOU neobsahujú všetky ďalej uvádzané predmety, riaditelia týchto škôl môžu zaradiť potrebné vybrané učivo aj do odborných predmetov, vrátane odborného výcviku.

Účelové cvičenia sa uskutočňujú v 1. a 2. ročníku vo vyučovacom čase v rozsahu 6 hodín v každom polroku školského roka raz.

Dvojočné učebné odbory SOU uskutočňujú dve cvičenia v 1. ročníku v rozsahu 6 hodín v teréne. Cvičenia sa vykonávajú po triedach, výnimočne po ročníkoch. Presný termín ich konania určí riaditeľ školy.

Účasť žiakov školy je na účelových cvičeniach povinná. Žiaci so zmeneným zdravotným stavom (zmenenou pracovnou schopnosťou) plnia primerané úlohy podľa lekárskeho nálezu.

Harmonogram a Plán účelového cvičenia vypracuje riaditeľom poverený učiteľ školy. Určí v ňom: Tému, ciele a obsah cvičenia triedy (ročníky), priestory na činnosť, zaradenie učiteľov a ďalších pracovníkov školy do výkonných funkcií. Stanoví spôsob ich prípravy aj prípravy žiakov, materiálové, hygienicko-zdravotnícke a bezpečnostné opatrenia, prípadnú spoluprácu so spoločenskými organizáciami regiónu a odborom civilnej ochrany obyvateľstva a obrany.

Pri určovaní úloh učiteľov a ďalších pracovníkov školy sa prihliada na ich organizačné začlenenie v pláne školy pre mimoriadne opatrenia. Organizačné opatrenia plánu musia smerovať k disciplíne a ochrane zdravia účastníkov účelového cvičenia.

Program účelového cvičenia sa realizuje spravidla v dvojhodinových jednotkách. Presun na miesto konania sa nezapočíta do času cvičenia ak nie je jeho súčasťou.

Účasť učiteľov na účelových cvičeniach je započítaná do ich vyučovacích povinností. Vyhodnotenie účelového cvičenia vykoná riaditeľ školy na najbližšej pedagogickej porade.

Obsahové zameranie účelových cvičení

Náplň účelových cvičení je tvorená z obsahu tematických celkov, ktorú vzhľadom na rôznorodosť stredných škôl nie je možné jednoznačne vymedziť. Preto plánuje ich obsah riaditeľom školy poverený učiteľ a jeho plán sa po

schválení stáva dokumentom realizácie účelových cvičení. V dvojročných učebných odboroch sa obsah učiva integruje do dvoch cvičení s prihliadnutím na potreby a zameranie školy.

Obsah tvoria vhodne zostavené tematické celky v nasledujúcich blokoch:

1. Aktuálne problémy ľudstva a ich riešenie
2. Zdravotnícka príprava
3. Riešenie úloh po vzniku mimoriadnych udalostí a počas vyhlásenej mimoriadnej situácie - civilná ochrana
4. Pohyb a pobyt v prírode a ochrana prírody
5. Technické činnosti a športy
6. Dopravná výchova
7. Výchova k bezpečnosti a ochrane zdravia pri práci

6.1 ÚČELOVÉ CVIČENIE

Dátum:

Triedy:

Počet žiakov:

Rozsah: 6 vyučovacích hodín

Miesto konania: areál zdravia –

Riadiaci cvičenia:

Pedagogickí pracovníci:

Harmonogram účelového cvičenia
Plán vykonania účelového cvičenia

Téma
Spôsob vykonania
Termín a miesto
Úlohy pre cvičiacich a riadiacich
MTZ
Bezpečnostné opatrenia
Spôsob priebežného a celkového hodnotenia

Cieľ účelového cvičenia:

Preveriť vedomosti nadobudnuté v priebehu školského roka na jednotlivých vyučovacích predmetoch kontrolnými otázkami súťažnou formou, tvoriacich základ vlasteneckého a humánneho citenia, pozostávajúcich zo súboru požadovaných základných informácií a vedomostí odborného charakteru, predstavujúcich počiatky

prispôsobivého konania, vytvárajúcich nenásilné zvyšovanie odolnosti organizmu pri fyzickej záťaži a záujem o určitú zameranú činnosť.

Téma a obsahové zameranie:

Riešenie mimoriadných udalostí a činnosti po vyhlásení mimoriadnej situácie – civilná ochrana:

- identifikácia zápalných prostriedkov,
- riešenie následkov mimoriadnej udalosti v škole – kolektívna ochrana evakuáciou,
- záchrana osôb pri požiari,
- možné zdroje ohrozenia v regióne.

Pohyb a pobyt v prírode a jej ochrana:

- praktické určovania svetových strán,
- praktická orientácia v teréne,
- praktické viazanie uzlov,
- základné informácie o stavbe ohnísk.

Zdravotná príprava:

- všeobecné zásady prvej pomoci.

Dopravná výchova:

- zásady prepravy osôb autobusmi,
- preprava osôb v ložnom priestore nákladného automobilu,
- výchova k bezpečnosti a ochrane zdravia pri práci.

Priebeh účelového cvičenia:

Vznik mimoriadnej udalosti na škole alebo vyhlásenie mimoriadnej situácie v obci, meste, okrese alebo v kraji:

- .- okamžitá evakuácia budovy do vonkajšieho areálu školy,
- .- nástup žiakov po triedach, kontrola pripravenosti žiakov,
- .- organizačné pokyny riadiaceho účelového cvičenia,
- .- presun žiakov po vopred vytýčenej trase,
- .- plnenie úloh na stanovištiach,
- .- organizovaný návrat tried do školy,
- .- vyhodnotenie.

Príprava žiakov: bola vykonaná dňa:

Odborná príprava pedagogického zboru: bola vykonaná dňa
o hodine v zborovni.

Oblečenie žiakov – výstroj:

Športová (turistická) obuv, teplákové (šuštiakové) oblečenie, trička odporúčame s dlhými rukávmi, plecniak s občerstvením, hlavne dodržiavanie pitného režimu.

Materiálne zabezpečenie:

buzola, cvičná mapa, ochranná maska, filtre, faciometer, zdravotný prostriedok jednotlivca (ZPJ), liečivé rastliny, improvizovaný zdravotný materiál.

Bezpečnostné opatrenia

ČASOVÝ ROZPIS UČIVA

7.45 h	Zraz žiakov
7.50 h	Presun žiakov do terénu
8.00 – 12.30 h	Činnosť na jednotlivých stanovištiach
12.30 – 13.00 h	Vyhodnotenie
13.00 – 13.30 h	Presun žiakov, odovzdanie materiálu
14.00 – 15.00 h	Priebežné vyhodnotenie

Štartovný lístok pre každú triedu (skupinu) vydá p.....

Organizačné pokyny pre štartujúcich:

Triedy (skupiny) budú štartovať v poradí, alebo na každé jedna (trieda, skupina). Striedanie v smere hodinových ručičiek. Plnenie na jednom stanovišti cca 20 minút. Sú nejaké nejasnosti popripade otázky, ak (áno, tak odpovedá na položené otázky). Nie ďakujem.

Tak, ako je dôležité vykonať poradu, tak je dôležité vykonať prípravu deň pred realizáciou účelového cvičenia z teoretickej časti učiva podľa náročnosti obsahu a organizačných foriem plánovaného účelového cvičenia v trvaní 3 hodín. V nijakom prípade by táto príprava nemala byť edukačnou činnosťou žiakov, a tým by boli nahradené prvky učiva v učebných osnovách povinných predmetov., ale rozšírená na vedomosti a informácie o:

- právnych normách, ktoré upravujú povinnosti prípravy občanov Slovenskej republiky na ochranu ich zdravia, ochranu prírody a obranu vlasti,
- orgánoch a organizáciách podieľajúcich sa na brannej, ekologickej a humanitárnej výchove občanov,
- medzinárodných dohodách a organizáciách humanitárneho zamerania,

- služby v ozbrojených silách SR, poslaní a funkcii armády SR, organizácii a úlohách civilnej ochrany SR,
- najnovších poznatkov z dopravnej výchovy, zdravotvedy a ekológie,
- technických športoch a sebaobrane, právnych podmienkach vlastníctva a použitia zbrane a iných prostriedkov sebaobrody,

ŠTARTOVNÝ LÍSTOK

TRIEDA:

Číslo stan.	Vedúci stanovišťa	Úloha na stanovišti	Bod. ohod.	Získ. body	Podpis Vedúceho
1.					
2.					
3.					
4.					
5.					

Spracoval:..... Schválil:

Poznámka:

Úlohy a riešenia účelových cvičení môžu byť rôzne. Vzhľadom na rôznorodosť stredných škôl nie je možné stanoviť pevný a konkrétny obsah pre jednotlivé cvičenia, preto udávam len príklad možného obsahu, a to len pre prvé cvičenie pre prvý ročník, podobne sa dá vypracovať i pre druhý ročník, navyše je možné spracovať harmonogram alebo schému príprav účelového cvičenia.

Plán ÚC a záverečné hodnotenie sa majú archivovať 4 roky.

6.2 SCENÁR ÚČELOVÉHO CVIČENIA

Na základe harmonogramu prípravy témy a cieľa UC

Čas	Učebná úloha a termín splnenia	Činnosť riadiaceho cvičenia	Činnosť cvičiaceho a termín splnenia	Poznámka
	Porada pedagogických pracovníkov – vedúcich jednotlivých stanovišť.	Vydá pokyn k vykonaniu porady pre pedagogických pracovníkov – vedúcich stanovišť.	Pedagogickí pracovníci sa zhromaždia v zborovni (v triede).	
	Operačná orientácia – zaradenie na jednotlivé stanovišťa.	Privíta pracovníkov . Oboznámi ich so situáciou: -predbežné opatrenie, -momentálna situácia, -zaradí ich do skupín.	Počúvajú operačnú orientáciu. Odpovedajú na otázky. Zapisujú si do zošita dôležité body týkajúce sa stanovišť.	
	Doklad vedúcich jednotlivých stanovišť.	Prijíma dokladovanie vedúcich stanovišť.	Vedúci stanovišť podávajú doklad, čo za toto obdobie vykonali. V doklade uvedú: -počty ľudí v skupine, -hlavné úlohy skupiny, -nedostatky, klady, -požiadavky na MTZ.	
	Spohotovenie štábu účelového cvičenia.	Vydá pokyn k spohotoveniu štábu účelového cvičenia.	Veliteľ štábu spohotoví svojich pracovníkov zaradených na stanovišťa na základe rozdelenia podľa obsahového zamerania účelového cvičenia.	

	Praktické vykonanie účelového cvičenia.	Vydá pokyn k praktickému vykonaniu účelového cvičenia.	Cvičiaci prakticky plnia úlohy na jednotlivých stanovištiach tak, že odpovedajú na kontrolné otázky postavené z obsahového zamerania pre jednotlivé ročníky.	
	Vyhodnotenie účelového cvičenia na pedagogickej porade.	Vyhodnotí účelové cvičenia.	Počúvajú vyhodnotenie. Nedostatky odstraňujú postupne podľa druhu závad.	
	Vyhodnotenie v triedach, v školskom rozhlase a nástenných novinách.		Vyhodnotia výsledky, fotografie.	

7 SAMOSTATNÝ KURZ NA OCHRANU ČLOVEKA A PRÍRODY NA STREDNEJ ŠKOLE (KOČAP)

Samostatnou povinnou organizačnou formou vyučovania je kurz ochrany človeka a prírody. Je vyvrcholením procesu výchovy žiakov v tejto oblasti, formuje ich vlastenecké povedomie, dotvára sústavu ich zručností a návykov o ochrane človeka a prírody, prispieva ku zvyšovaniu telesnej zdatnosti a psychickej odolnosti žiakov.

Učivo "Ochrany človeka a prírody" sa preberá v samostatných tematických celkoch s týmto obsahom:

- riešenie mimoriadnych udalostí - civilná ochrana,
- zdravotnícka príprava,
- dopravná výchova,
- pobyt a pohyb v prírode a ochrana prírody,
- výchova k bezpečnosti a ochrane zdravia pri práci,
- záujmové technické činnosti a športy.

Vytvára sústavu vedomostí, zručností návykov, dopĺňa výchovu k bezpečnosti a ochrane zdravia pri práci, prispieva k zvyšovaniu telesnej zdatnosti a orientuje záujem žiakov v špeciálnych (technických) športoch.

Kurz na ochranu človeka a prírody sa organizuje v treťom ročníku v trvaní 3 dní po 7 hodín výcviku. V dvojročných učebných odboroch SOU sa kurz koná v druhom ročníku. Realizuje sa internátnym spôsobom pobytu alebo dennou dochádzkou na zamestnanie, alebo kombináciou týchto foriem. Odporúča sa prednostne podľa možností využívať internátny spôsob pobytu na kurze. Kurz organizovaný dennou dochádzkou sa uskutočňuje v teréne mimo priestorov školy. Podľa podmienok je možné uvedené spôsoby realizácie aj kombinovať. Odporúča sa spracovanie referátov s kolektívnym posúdením na vopred určené a dohodnuté témy s problematikou CO.

Kurz je súčasťou plánu práce strednej školy, v ktorom riaditeľ určí vedúceho, termíny, spôsob realizácie a miesto konania, triedy, personálne zabezpečenie, spôsob prípravy učiteľov – účastníkov kurzu, materiálne, finančné, technické a zdravotnícke zabezpečenie.

Účasť žiakov školy je na kurze povinná. Žiaci s oslabeným zdravím sa na kurze zúčastňujú len so súhlasom lekára a plnia úlohy primerané zdravotnému stavu.

Škola organizuje kurz v spolupráci s radou školy, zdravotníckymi, ochranárskymi a inými spoločenskými organizáciami. Spolupracuje pritom aj s orgánmi štátnej správy (miestnou vojenskou posádkou, policajným zborom, útvarmi civilnej ochrany a pod.).

Obsahové zameranie kurzu na ochranu človeka a prírody

Navrhované obsahové zameranie samostatného kurzu je zhodné pre všetky tri formy jeho realizácie, to znamená s formou dennej dochádzky, internátnou formou alebo kombináciou týchto foriem. Jeho program musí byť volený tak, aby sa ním rozšírili vedomosti žiakov, precvičili ich požadované zručnosti a prehĺbili návyky z učiva ochrany človeka a prírody. Počas kurzu sa kladie dôraz aj na overenie výstupných vedomostí žiakov v poskytovaní zdravotníckej prvej pomoci a ich reagovania na situáciu ohrozenia materiálnych hodnôt a prírody. Obsah kurzu tvorí teoretická príprava, praktický výcvik a mimo vyučovacia záujmová činnosť žiakov.

Teoretická príprava – 3 hodiny

Teoretická príprava v nadväznosti na vedomosti žiakov z vyučovania a účelových cvičení rozširuje ich informácie o:

- právnych normách, ktoré upravujú povinnosti prípravy občanov Slovenskej republiky na ochranu ich zdravia, ochranu prírody a obranu vlasti.
- orgánoch a organizáciách podieľajúcich sa na brannej, ekologickej a humanitárnej výchove občanov,
- medzinárodných dohodách a organizáciách humanitárneho zamerania,
- organizácii a úlohách civilnej ochrany SR,
- najnovších poznatkoch z dopravnej výchovy, zdravotvedy a ekológie,
- technických športoch a sebaobrane, právnych podmienkach vlastníctva a použitia zbrane a iných prostriedkov sebaobrany.

Praktický výcvik odbornej tematiky sa odporúča vykonať ako komplexné zamestnanie týchto tematických celkov:

1. zdravotníckej prípravy	5 hodín
2. riešenie úloh pri mimoriadnych udalostiach
a počas vyhlásenej mimoriadnej situácie – civilná ochrana	5 hodín
3. pobytu v prírode	5 hodín
4. technických činností a športov	3 hodiny

Plán samostatného kurzu na ochranu človeka a prírody (KOČAP)

Termín kurzu OČAP:

Forma: – internátna, denná, kombinovaná

Harmonogram prípravy

Téma

Ciele

Obsah

Spôsob vykonania

Miesto

Finančné zabezpečenie (internátna forma) – kalkulácia:

- na žiakov – doprava, ubytovanie strava,
- na pedagogický zbor – nadčasy, náležitosti na služobnú cestu a pod.,
- na nákup materiálu a učebných pomôcok,
- zdroje financií – škola, ZRPŠ, sponzori, rodičia, dary a pod.

Materiálno-technické zabezpečenie:

Účasť na KOČAP:

- žiaci,
- učitelia – funkcie, povinnosti určí RŠ:
 - vedúci
 - odborní inštruktori
 - vedúci tried, skupín
 - správca materiálu
 - kvalifikovaný zdravotník
 - velitelia družstiev - kapitáni (žiaci)

Spôsob dopravy

Vzor denného poriadku (internátna forma) – od budíčka do večierky, povinnosti služby dňa.

Rozvrh hodín vyučovania – možnosti:

- po hodinách,
- dvojhodinové tematiky,
- päťhodinové bloky.

Zhodnotenie KOČAP:

- priebežne – na stanovištiach,
- predbežné po ukončení KOČAP,

- záverečné (písomné) – pedagogické, materiálne, finančné,
- závery a odporúčania.

Spracoval: (poverený pedagóg)

Schválil: (riaditeľ školy)

Poznámka:

Úloh a riešení kurzu OČAP-u môže byť rôzny počet. Uvedený plán je len jedna z možností. Môže sa vyhotoviť harmonogram alebo scenár príprav obdobne ako pri účelovom cvičení.

Osobitnú pozornosť treba venovať na základných školách a stredných školách **bezpečnostným opatreniam**, ako počas účelového cvičenia tak i pri samostatných kurzoch na ochranu človeka a prírody. Za organizáciu ochrany a bezpečnosti pri uskutočňovaní účelového cvičenia zodpovedá vedúci účelového cvičenia, ktorý je povinný:

- zabezpečiť označenie priestoru účelového cvičenia a poriadkovú službu v nebezpečných miestach, označenie a ohraničenie nebezpečných prechodov a miest,
- označiť miesta imitácie činností a zaistiť bezpečnosť pri označení jednotlivých situácií,
- udržiavať poriadok pri činnosti cvičiacich značkárov,
- spracovať pokyny pre bezpečnostné opatrenia pri cvičení v závislosti od miestnych podmienok, aby sa nimi oboznámili všetci účastníci účelového cvičenia,
- kontrolovať osobne a prostredníctvom poverených zástupcov a pomocníkov dodržiavanie bezpečnostných opatrení počas účelového cvičenia.

Za dodržiavanie bezpečnostných opatrení počas účelového cvičenia sú zodpovední vedúci na jednotlivých pracoviskách, ktorí sú povinní:

- oboznámiť žiakov so stanovenými bezpečnostnými opatreniami,
- oboznámiť cvičiacich s nebezpečnými miestami a označiť ich,
- kontrolovať dodržiavanie bezpečnostných opatrení, najmä počas imitácie a praktickej činnosti.

Počas účelového cvičenia je zakázané:

- prevážať imitačné prostriedky spoločne s osobami,
- používať nesprávnu alebo poškodenú techniku a dopravné prostriedky,
- pohybovať sa a zdržiavať sa v miestach presunov a činnosti techniky,

- používať rádiostanice bližšie ako 100 m od vedenia vysokého napätia, pracovať s nimi bez uzemnenia,
- používať nesprávne a poškodené imitačné prostriedky alebo ich improvizáciu,
- rozmiestňovať značkárov v miestach nebezpečnej imitácie,
- používať zápalné a dymové prostriedky bližšie ako 50 m od osôb a ľahko zápalných látok (materiálov), dymové prostriedky nepoužívať menej ako 200 m od obydľia a komunikácií,
- uskutočňovať cvičné výbuchy v obytných miestach a na vodných plochách,
- zbierať nepoužitú - nevybuchnutú imitačnú prostriedky a demontovať ich,
- vykonávať činnosť v zadymených priestoroch bez ochranných pomôcok a zaistenia inou osobou,
- dotýkať sa vodičov elektrickej energie a vodivých kovových predmetov bez preverenia ich odpojenia od elektrickej energie,
- pohybovať sa v nebezpečných miestach,
- vykonávať zemné práce bez súhlasu príslušných územných správnych orgánov,
- rozkladať oheň v lesných porastoch a na miestach s možnosťou vzniku požiaru,
- piť vodu z nepreverených vodných zdrojov.

Na zaistenie bezpečnosti sa musia dodržiavať tieto špecifické opatrenia:

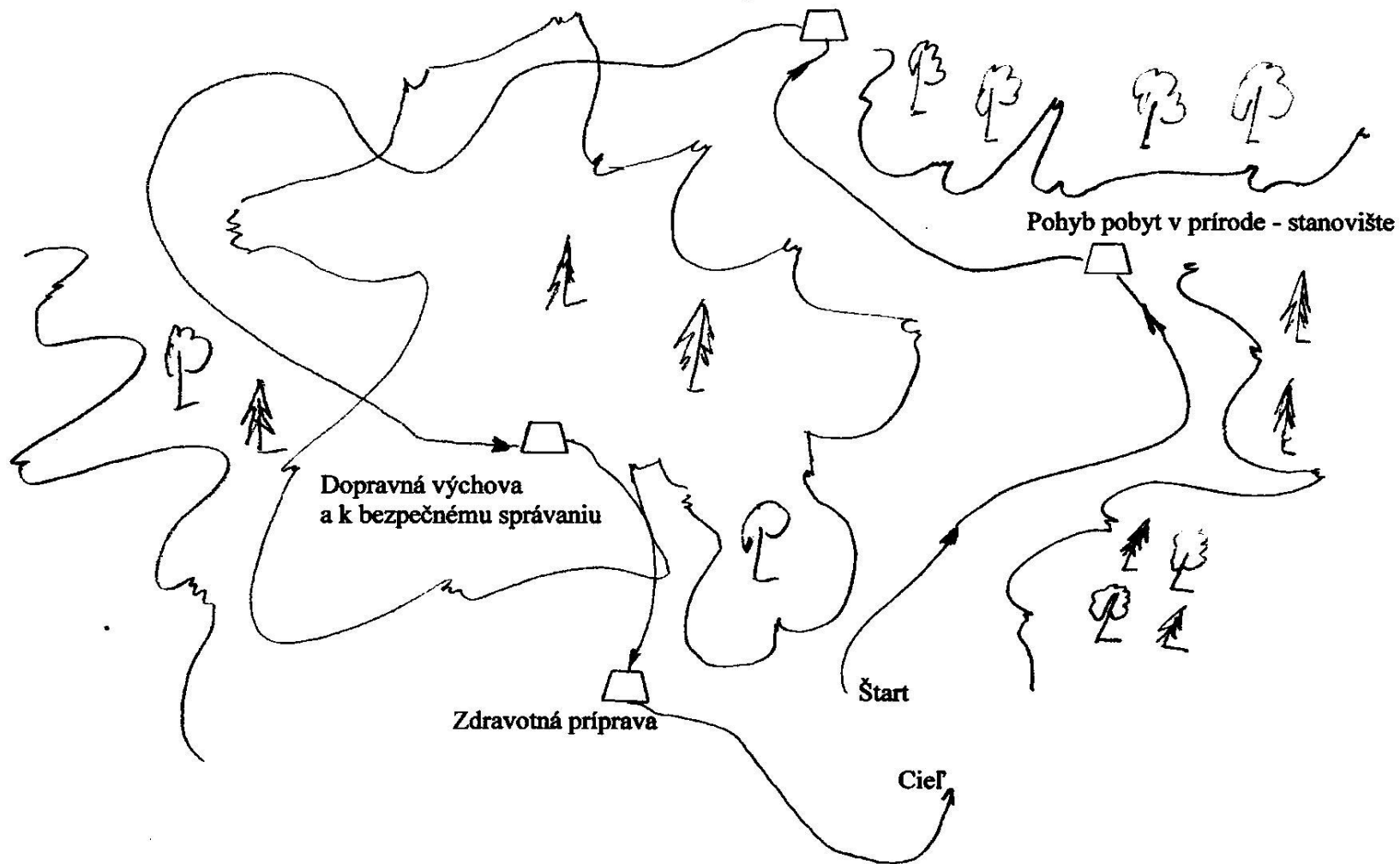
- dodržiavať stanovené bezpečnostné opatrenia na činnosť v príslušnom objekte (mieste),
- pri činnosti v rámci účelového cvičenia zabezpečiť jednotlivé miesta proti poškodeniu,
- zabrániť prípadnému narušeniu inžinierskych sietí a technologických zariadení výrobného procesu,
- uskutočniť prieskum predpokladaných miest účelového cvičenia,
- priestory činnosti označiť stanovenými značkami (tabuľkami),
- nedovoliť prekročenie pobytu a práce v ochranných maskách a iných ochranných prostriedkoch.

Pri činnosti v lesných priestoroch:

- uskutočniť prieskum a označiť nebezpečné a nepriechodné miesta,
- zaistiť dodržiavanie všetkých protipožiarnych opatrení,
- zabezpečiť zdravotnícke opatrenia pri možnom úraze, proti uštipnutiu hadom, otravám a pod.

Možný vzor trate účelového cvičenia

Riešenie mimoriadnych situácií – civilná ochrana

8 CVIČENIE CO V ŠKOLE

Odporúčaný plán vykonania cvičenia CO na škole (základnej, strednej) k problematike evakuácie a činnosti štábu CO školy v zmysle opatrení krízového štábu územného orgánu štátnej správy a samosprávy

Téma: Činnosť štábu civilnej ochrany školy počas mimoriadnej situácie (udalosti), po vyhlásení varovných signálov CO. Evakuácia zamestnancov a žiakov po anonymnom oznámení o uložení výbušniny, alebo po vyhlásení mimoriadnej situácie v obci, meste a obvode.

Cieľ: Precvičiť prakticky činnosť štábu CO školy pri vzniku mimoriadnej situácie, po vyhlásení varovných signálov CO vykonať evakuáciu zamestnancov a žiakov školy, vykonať záchranné práce po vzniku malého požiaru a pri poskytovaní predlekárskej zdravotníckej pomoci poraneným osobám. (Pozn.: v prípade, že na škole je „Výdajné stredisko Obvodného úradu PIO so skladoom“ , precvičiť ich výdaj a použitie. Každý štáb CO školy vychádza pri spracovaní svojho plánu, z plánu evakuácie obvodu a konkrétnych podmienok školy a okolia, najmä analýzy zdrojov ohrozenia.)

P. č.	Situácia a úloha	čas		Riaditeľ školy (činnosť riadiaceho cvičenia CO)	Pedagogickí pracovníci a zamestnanci školy	Súčinnosť a dôležité dokumenty a informácie	Poznámka a odporúčaná literatúra a metodické materiály
		re al	As tr				
1.	Vyrozumenie a zvolanie vedenia školy . Oboznámenie účastníkov cvičenia s témou, cieľom a plánom vykonania.			Nachádza sa vo svojej pracovni.	Po vyrozumení školskou službou vyrozumenia sa dostavia na pracovisko, oboznámia sa s plánom vykonania účelového cvičenia.	Príručka pre obyvateľstvo MV SR, úrad CO „Čo má každý vedieť v prípade ohrozenia”	Plán vyrozumenia a varovania zamestnancov a žiakov školy
2.	V škole prebieha vyučovací proces				Činnosť v triedach. Zabezpečujú vyučovací proces.		
3.	Činnosť po vyhlásení varovných signálov CO			Vydá pokyny s vysvetlením pre postupné vyhlasovanie varovných signálov školským rozhlasom (v prípade, že rozhlas nefunguje vyhlasovanie prostredníctvom spojiek pre jednotlivé triedy).	Činnosť v triedach. Vysvetľujú a opakujú so žiakmi činnosť po vyhlásení jednotlivých varovných signálov CO. (signál Všeobecné ohrozenie s informáciou a pokynmi pre konanie).	Príručka pre obyvateľstvo MV SR, úrad CO „Čo má každý vedieť v prípade ohrozenia”	Vid'. Civilná ochrana č. 2/2002 Pomôcka pre riaditeľov škôl alebo Vyhl. MV SR č.348/1998 v znení n. p.

4.	Pozor Výdaj prostriedkov individuálnej ochrany a ukážka ich použitia		Vydá pokyny na organizovanie výdaja prostriedkov individuálnej ochrany (ochranné rúška, masky pre zamestnancov a žiakov školy).	Činnosť v triedach. Organizujú výdaj PIO a so žiakmi precvičujú ich použitie. Vysvetľujú ochranné vlastnosti a charakteristiku. Vysvetľujú aj, ako sa používajú improvizované ochranné prostriedky.	S odborom krízového riadenia (civilnej ochrany) ObU alebo výdajným strediskom PIO obce	Platí len pre školy, ktoré majú prostriedky individuálnej ochrany.
5.	Príjem anonymného telefonátu			Služba prijíma výhražný telefonát od neznámej osoby.		
6.	Služba okamžite informuje riaditeľa o obsahu výhražného telefonátu o možnom výbuchu neznámej látky		Riaditeľ preberá informáciu od služby (od toho, kto prijal telefonát).			

7.	Zvolanie štábu CO školy a vedenia školy		<p>Nariaďuje zástupcovi (-kyni) okamžite zvolať štáb CO školy a zároveň telefonuje operačnému dozornému príslušného policajného zboru – oznamuje, že škole hrozí</p> <ul style="list-style-type: none"> o 1 hod. výbuch neznámej nebezpečnej látky. <p>Po 7/2003 číslo tiesňového volania okrem 150,155,158, aj číslo 112, informuje o obsahu anonimnej správy OÚ odbor krízového riadenia v zmysle zákona o integrovanom záchrannom systéme.</p>	<p>Členovia štábu CO školy po vyrozumení prichádzajú do pracovne riaditeľa.</p> <p>Pozn. Od tohto okamžiku hlavné miesto riadenia mimoriadnej udalosti (mimoriadnej situácie). Záložné miesto sa určí podľa času a konkrétnej situácie. Sú informovaní o obsahu anonimnej správy.</p>	<p>Policajný zbor Odbor krízového riadenia ObU a ďalšie zložky integrovaného záchranného systému v zmysle pokynov koord. strediska tiesňového volania a operačného strediska a zásahového obvodu a konkrétnej situácie</p>	<p>Príručka pre obyvateľstvo MV SR, úrad CO „Čo má každý vedieť v prípade ohrozenia“ zákon NR SR o integr. záchrannom systéme SR</p>
----	---	--	--	---	--	--

8.	<p>Vydanie: a, príkazu na okamžitú evakuáciu (preveruje únikové trasy z hľadiska meteosituácie v prípade úniku NL),</p> <p>b, príkazov členom štábu školy na zabezpečenie organizačného a materiálne - technického vykonania evakuácie.</p>		<p>Prikazuje uskutočniť okamžitú evakuáciu zamestnancov a žiakov školy. V zmysle dokumentácie CO školy upresňuje úlohy podľa konkrétnej situácie a prítomných. Prostredníctvom školského rozhlasu je prečítaný príkaz členom štábu CO školy na okamžitú evakuáciu spolu s pokynmi.</p> <p>Nariaďuje školníkovi a členom štábu príkazy na vykonanie evakuácie (otvorenie únikových východov a uvoľnenie evakuačných trás na jednotlivých poschodiach).</p>	<p>Po vypočutí príkazu začínajú realizovať úlohy (dostanú informáciu o meteor. situácii smere a rýchlosti prízem. vetra v prípade úniku nebezpeč. látky).</p> <p>Uskutočňujú evakuáciu do určených priestorov mimo ohrozenia, podľa pokynov riaditeľa a plánu evakuácie, po určených evakuačných trasách a únikových východoch.</p> <p>Školník – zabezpečuje otvorenie všetkých únik. východov a uzatvorenie hl. uzáverov plynu a vypnutie hl. prívodu el. energie.</p> <p>Zástupca riaditeľa – zabezpečuje dozor na trasách únik. ciest a kontrolu evak. priestorov.</p> <p>Hospodárka – zabezpečí v súčinnosti s určenými pracovníkmi evakuáciu dôležitých dokumentov a písomností školy.</p> <p><u>Ďalší členovia štábu</u> – uskutočňujú zdravotné a bezpečnostné zabezpečenie evakuácie. Zabezpečujú presun žiakov a zamestnancov školy.</p>		
----	---	--	---	---	--	--

9.	Príchod výjazdovej skupiny policajného zboru SR a výjazdovej skupiny odboru COO a O OÚ		Riaditeľ pred budovou školy podáva informáciu veliteľovi zásahu výjazdovej skupiny IZS o priebehu okamžitej evakuácie a vykonaných opatreniach.	Plnia úlohy evakuácie žiakov a zamestnancov školy cez únikové východy. Žiaci a zamestnanci školy opúšťajú budovu pod vedením triednych učiteľov a presúvajú sa na určené miesta.		
10.	Počas evakuácie dochádza k hromadnému úrazu žiakov na únikovom schodišti		Riaditeľ prijíma informáciu o zranení 5 žiakov od pedagogického pracovníka vykonávajúceho dozor s tým, že im je poskytovaná prvá predlekárska pomoc zdravotníkom školy. Riaditeľ žiada dôstojníka PZ o privolanie RZS prostredníctvom vysielacky.	Na prízemí je poskytovaná zraneným žiakom prvá pomoc a sú vynášaní pred budovu školy. PZ privoláva RZS a sanitné vozidlo.	Rýchla zdravotnícka pomoc hasičský a záchranný zbor Odvoz zranených do nemocnice	Príručka pre obyvateľstvo MV SR, úrad CO „Čo má každý vedieť v prípade ohrozenia”
11.	Vznik malého požiaru v priestoroch školy		Pri spozorovaní zadymenia riaditeľ žiada dôstojníka VS PZ aby privolal hasičský a záchranný zbor.	Zástupca školy potvrdzuje vznik požiaru (príčina vzniku - varič na kávu sa prevrátil, pred vypnutím hlavného prívodu ele. energie).		

12.	Vykonávanie záchranných, lokalizačných a likvidačných prác veliteľom zásahu H a ZZ		Po vykonanej kontrole evakuovaných priestorov riaditeľ školy preberá informáciu od členov štábu CO školy o splnení úloh krátkodobej okamžitej evakuácii žiakov a zamestnancov školy a informuje veliteľa zásahu o situácii na škole. Odovzdáva mu plán miestností školy.	Po kontrole stavu žiakov triedni učitelia odovzdávajú informáciu o vykonaní evakuácie zástupcovi a ten informuje riaditeľa školy.		
13.	Príchod starostu miestnej samosprávy do záložného priestoru riadenia evakuácie		Riaditeľ školy ho informuje o situácii a žiada pomoc pri odbornom zabezpečovaní evakuácia žiakov a zamestnancov školy.	Starosta okamžite vydáva príkaz na čiastočné núdzové zásobovanie a ubytovanie na základe požiadaviek riaditeľa školy. Pozor !!! Táto úloha je plnená na základe konkrétnej situácie. Núdzové zásobovanie a ubytovanie sa poskytuje len po vyhlásení mimoriadnej situácie počas rozsiahlych pohrôm, a ich následkov ohrozujúcich životy a zdravie a pri dlhodobej evakuácii.	Riaditeľ obchodného domu TESCO poskytuje žiakom a zamestnancom školy pitnú vodu, sušienky v priestore evakuačného strediska.	Uskutočňuje sa likvidácia požiaru a kontrola budovy školy.

14.	Ukončenie činnosti výjazdových skupiny PZ a hasičského ZZ		<p>Riaditeľ preberá informáciu od veliteľa zásahu o ukončení činnosti v objekte školy s tým, že v priestoroch školy nie je žiadna výbušnina, (resp. že bola odstránená) – žiaci a zamestn. školy sa môžu nasledujúci deň vrátiť do školy (škola bude aj napriek negatívnym výsledkom pozorovaná 24 hod.)</p> <p>Riaditeľ preberá informáciu o výsledkoch ošetrenia žiakov.</p>	<p>Odborné zásahové jednotky H a ZZ, PZ a civilnej ochrany, ktoré ukončili činnosť pri zabezpečovaní záchranných prác odchádzajú na svoje miesta dislokácie.</p>		<p>Tlač. hovorca podáva preverenú priebežnú odb. Info. o vykonávaných opatreniach s cieľom zamedzenia paniky medzi obyvateľ.</p>
15.	Vydanie príkazu na ukončenie krátkodobej evakuácie		<p>Riaditeľ zvoláva členov štábu CO školy, vydáva príkaz na ukončenie krátkodobej evakuácie žiakov a zamestnancov školy.</p>	<p>Členovia štábu CO školy prichádzajú k riaditeľovi a preberajú jednotlivé úlohy z Príkazu na ukončenie krátkodobej EVA. Podľa konkrétnych podm. evakuácie sú žiaci privádzaní do školy. Školník vykonáva úlohy súvisiace s otvorením uzáverov prívodu vody, plynu a prívodu energie. Hospodárka kontroluje a ukladá dokumentáciu. Členovia štábu informujú o splnení opatrení.</p>		

16.	Informácia rodičom zranených žiakov		Riaditeľ podáva informáciu rodičom zranených žiakov a informáciou o príčinách úrazov a o ich súčasťnom zdrav. stave.		Rodičovské združenie	
17.	Zhodnotenie vzniknutých škôd na majetku objektu školy po vykonaní záchranných, lokal. a likvidač. prác.		Riaditeľ vymenuje komisiu na zistenie rozsahu škôd na majetku po vykonaní ZP.	Hospodárka a členovia komisie zisťuje škody pre vypracovanie podkladov na ich verifikáciu.	Poist'ovňa a odbor školstva VUC	
18.	Ukončenie cvičenia		Podľa konkrétneho námety, plánu a zámeru cvičenia, sa v školskom rozhlase vydá riaditeľom príkaz na uloženie prostriedkov individuálnej ochrany (ak sú na škole) a vykoná sa vyhodnotenie účelového cvičenia CO. Doplnenie dokumentácie CO školy o poznatky spolu s členmi štábu CO školy.	Triedni učitelia hodnotia svoj podiel na cvičení a odovzdávajú svoje námety a postrehy k celkovému zhodnoteniu plnenia svojich úloh a cvičenia.	HZ a ZZ, PZ, RZP, odbor COO a odbor OÚ, starosta obce primátor mesta a sponzori	Vyhodnotenie cvičenia zo závermi

9 BILIOGRAFICKÉ ODKAZY

- BENČÍKOVÁ, E.: Na pomoc školám. In.: Civilná ochrana, revue pre civilnú ochranu obyvateľstva, 6. ročník/október 2004, ISSN 1335 – 4094
- BENČÍKOVÁ, E.: Budúcnosť významného podujatia mladých záchranárov CO. In.: Civilná ochrana, revue pre civilnú ochranu obyvateľstva, 8. ročník/apríl 2006. ISSN 1335 – 4094
- BOKOR, Ľ.: Záchranné, lokalizačné a likvidačné práce. In.: Civilná ochrana, revue pre civilnú ochranu obyvateľstva, 7. ročník/jún 2005. ISSN 1335 – 4094
- DARIDA, J.: Analýza územia. Dokumentácia civilnej ochrany školy a školského zariadenia. In.: Civilná ochrana, revue pre civilnú ochranu obyvateľstva, 7. ročník/apríl 2005. ISSN 1335 – 4094
- DARIDA, J.: Nebezpečné chemické látky – ich zdroje a možnosti rizika. In.: Civilná ochrana, revue pre civilnú ochranu obyvateľstva, 7. ročník/august 2005. ISSN 1335 – 4094
- DARIDA, J.: Ochrana obyvateľstva v okolí prevádzok s nebezpečnou látkou. In.: Civilná ochrana, revue pre civilnú ochranu obyvateľstva, 8. ročník/apríl 2006. ISSN 1335 – 4094
- DRÁBKOVÁ, J. – MELICHAR, M. a kol.: Mladý zdravotník I. ČSČK AVICENUM – Zdravotnícké nakladateľství. 1985. 735 21/150.
- FARKAŠOVÁ, I. – TRUBÍNI, Ľ.: Príprava obyvateľstva na sebaobranu a vzájomnú pomoc. In.: Civilná ochrana, revue pre civilnú ochranu obyvateľstva, 6. ročník/september 2004. ISSN 1335 – 4094
- HLUPÍK, M.: Metodický list k účelovým cvičeniam. Okresný úrad v Levoči, odbor školstva, mládeže a telesnej kultúry. 2002.
- CHLÁDEK, I.: Varovné signály a činnosť žiakov pri varovaní. In.: Civilná ochrana, revue pre civilnú ochranu obyvateľstva, 7. ročník/apríl 2005. ISSN 1335 – 4094
- CHLÁDEK, I.: Zbrane hromadného ničenia. In.: Civilná ochrana, revue pre civilnú ochranu obyvateľstva, 8. ročník/február 2006. ISSN 1335 – 4094
- KOLEKTÍV.: Testové otázky v súťaži mladých záchranárov. In.: Civilná ochrana, revue pre civilnú ochranu obyvateľstva, 8. ročník/jún 2006. ISSN 1335 – 4094
- KOLEKTÍV – členovia sekcie 1. stupňa ZŠ pri MO ŠS Prešov.: Ochrana človeka a prírody na 1. stupni ZŠ. Metodické oddelenie ŠS Prešov, 1993.
- KOLEKTÍV.: Čo má každý vedieť v prípade ohrozenia. Príručka pre obyvateľstvo. MV SR – ÚCO. Otava, v.o.s. Slovenská Ľupča, 2002.
- KOLEKTÍV.: Informácia civilnej ochrany pre riaditeľov škôl. MV SR – ÚCO. Otava, v.o.s. Slovenská Ľupča, 2002.

LAURENCOVÁ, S. – KIPA, M. – ŠAMAJ, M. – BARAN, I. – KUTLÍK, D.- OBUCH, I.: Kniha plavca záchrancu. REMEDIUM v spolupráci so SV ČSČK, Bratislava, 1991.

MELICHER, A.: Ochrana človeka a prírody v učive škôl. In.: Civilná ochrana, revue pre civilnú ochranu obyvateľstva, 4. ročník/marec 2002. ISSN 1335 – 4094

MIČÁK, M.: Z krajských súťaží záchranárov. In.: Civilná ochrana, revue pre civilnú ochranu obyvateľstva, 6. ročník/december 2004. ISSN 1335 – 4094

MIKUŠ, M. – MAČUGA, J.: Kurz ochrany človeka a prírody (KOČAP). Metodické centrum Prešov, 1995.

MIKUŠ, M. – MAČUGA, J. – DUŠIČKA, P. – KRIŠANDA, A. – MELICHER, A.: Vnútroškolske riadenie telesnej výchovy na strednej škole. MPC Prešov, 2003. ISBN 80-8045-276-8

MIKUŠ, M. – MAČUGA, J. – DUŠIČKA, P. – KRIŠANDA, A.: Vnútroškolske riadenie telesnej výchovy na základnej škole. Expres print Prešov. ISBN 80-968400-0-2

MODRÁK, M. et al: PROJEKT: Základné kurzy pre vedúcich Účelových cvičení CO, didaktické hry na 1. stupni ZŠ, vyučovanie OČAP na 2. stupni ZŠ a na SŠ, K-OČAP na SŠ. v rámci ďalšieho priebežného vzdelávania učiteľov ZŠ a SŠ podľa vyhlášky MŠ SR. Č. 42/1996., MPC Prešov, 2005; v intenciách UO OČAP 1.až 9. roč. ZŠ, UO OČAP pre SŠ a Vzdelávacích štandardov z učiva OČAP pre I. stupeň ZŠ, II. stupeň ZŠ a pre SŠ. V spolupráci so Strediskom prípravy CO – MV SR v Spišskej Novej Vsi. Projekt umožňuje osvojiť si nové prístupy k práci so schopnosťou kvalifikovane pripraviť podklady s dôrazom na obsahové zameranie, organizáciu, náplň a na priebeh výučby OČAP-u a Účelových cvičení OČAP. MPC Prešov, 2005/2006.

NAGYOVÁ, I.: Nebezpečné chemické látky v základných školách a gymnáziách. In.: Civilná ochrana, revue pre civilnú ochranu obyvateľstva, 7. ročník/jún 2005. ISSN 1335 – 4094

PIJÁK, VI.: Účelové cvičenie v školách. In.: Civilná ochrana, revue pre civilnú ochranu obyvateľstva, 4. ročník/marec 2002. ISSN 1335 – 4094

PIJÁK, VI. – SUDOVSKÝ, F.: Na pomoc inštruktorm CO. In.: Civilná ochrana, revue pre civilnú ochranu obyvateľstva, 7. ročník/apríl 2005. ISSN 1335 – 4094

REDAKCIA.: Uverejnili sme. (Rekapitulácia - Na pomoc školám, témy 1 – 12). In.: Civilná ochrana, revue pre civilnú ochranu obyvateľstva, 8. ročník/ jún 2006. ISSN 1335 – 4094

ŠTEFUNKO, P.: Kolektívna ochrana obyvateľstva ukrytím. In.: Civilná ochrana, revue pre civilnú ochranu obyvateľstva, 7. ročník/apríl 2005. ISSN 1335 – 4094

UČEBNÉ PLÁNY PRE 1. AŽ 9. ROČNÍK ZÁKLADNEJ ŠKOLY. Schválilo MŠ SR dňa 14. mája 2003, číslo 520/2003-41.

UČEBNÝ PLÁN PRE OSEMROČNÉ GYMNÁZIÁ. Schválilo MŠ SR, 3. augusta 1994, číslo 3625/1994 – 212.

UČEBNÝ PLÁN GYMNÁZIÁ číslo 3597/1999 – 20. Bratislava 14. mája 1996, číslo 2622/1996-152.

UČEBNÉ PLÁNY PRE SOŠ, SOU. Štátny pedagogický ústav, Bratislava, 1996.

UČEBNÉ OSNOVY OCHRANY ČLOVEKA A PRÍRODY V 1. AŽ 9. ROČNÍKU ZÁKLADNÝCH ŠKÔL. MŠ SR 21. 1. 2002, číslo 85/2002- 41.

UČEBNÉ OSNOVY OCHRANY ČLOVEKA A PRÍRODY PRE STREDNÉ ŠKOLY s výnimkou gymnázií s osemročným štúdiom. MŠ SR 7. augusta 2002, číslo 916/2002-4 .

ROČNÍKOVÝ VZDELÁVACÍ ŠTANDARD S EXEMPLIFIKAČNÝMI ÚLOHAMI Z UČIVA OCHRANY ČLOVEKA A PRÍRODY PRE 1. STUPEŇ ZŠ. MŠ SR 21. 9. 2005, pod číslom CD-2005-20331/287381:091.

VÝSTUPNÉ VZDELÁVACIE ŠTANDARDY S EXEMPLIFIKAČNÝMI ÚLOHAMI POVINNÉHO UČIVA OCHRANY ČLOVEKA A PRÍRODY PRE II.STUPEŇ ZÁKLADNEJ ŠKOLY. MŠ SR zo dňa 21. 9. 2005 pod číslom CD-2005-20332/287391:091.

VÝSTUPNÉ VZDELÁVACIE ŠTANDARDY S EXEMPLIFIKAČNÝMI ÚLOHAMI POVINNÉHO UČIVA OCHRANY ČLOVEKA A PRÍRODY PRE STREDNÉ ŠKOLY. MŠ SR zo dňa 22. 9. 2005 pod číslom CD-2005-13015/28607-24:092. (www.statpedu.sk)

UČEBNÉ OSNOVY ENVIRONMENTÁLNEJ VÝCHOVY PRE ZÁKLADNÉ ŠKOLY A STREDNÉ ŠKOLY. ENVIRONMENTÁLNE MINIMUM. MŠ SR zo dňa 15.4.1996, pod číslom 645/1996-1 s platnosťou od 1.9.1996.

VYHLÁŠKA MŠ SR zo dňa 26. 1. 1996 číslo 42/1996 Z.z. § 6 o ďalšom vzdelávaní pedagogických pracovníkov.

ZÁKON (42/1994 Z.z.) NÁRODNEJ RADY SLOVENSKEJ REPUBLIKY z 27. januára 1994 o civilnej ochrane obyvateľstva v znení zákona č. 222/1996 Z.z. a zákona č. 117/1998 Z.z.

Výber právnych noriem na plnenie úloh v civilnej ochrane

1) Ústavné zákony

- Ústava Slovenskej republiky
- Ústavný zákon č. **10/1969** Zb. o Rade obrany štátu v znení neskorších predpisov

2) Právna úprava CO

- Zákon NR SR č. **42/1994** Z. z. o civilnej ochrane obyvateľstva v znení zákona č. 222/1996 Z. z. a zákona NR SR č. 117/1998 Z. z. (plné znenie č. 261/1998 Z. z.)
- Nariadenie vlády SR č. **130/1994** Z. z. o jednorazovom mimoriadnom odškodnení za ujmu na zdraví alebo smrť v súvislosti s pomocou poskytnutou pri plnení úloh civilnej ochrany obyvateľstva
- Nariadenie vlády SR č. **166/1994** Z. z. o kategorizácii územia SR v znení zákona č. 25/1997 Z. z.
- Vyhláška MV SR č. **297/1994** Z. z. o stavebno-technických požiadavkách na stavby a o technických podmienkach zariadení vzhľadom na požiadavky civilnej ochrany v znení vyhlášky č. 349/1998 Z. z.
- Vyhláška MV SR č. **27/1995** Z. z. o zabezpečovaní organizovania jednotiek civilnej ochrany v znení vyhlášky č. 268/1998 Z. z.
- Vyhláška MV SR č. **75/1995** Z. z. o zabezpečovaní evakuácie v znení vyhlášky č. 269/1998 Z. z.
- Vyhláška MV SR č. **173/1995** Z. z. o zabezpečovaní záchranných, lokalizačných a likvidačných prác v znení vyhlášky č. 383/1998 Z. z.
- Vyhláška MV SR č. **300/1996** Z. z. o zabezpečovaní ochrany obyvateľstva pri výrobe, preprave, skladovaní a manipulácii s nebezpečnými škodlivosťami v znení vyhlášky č. 347/1998 Z. z.
- Vyhláška MV SR č. **303/1996** Z. z. na zabezpečovanie prípravy na civilnú ochranu v znení vyhlášky č. 384/1998 Z. z.
- Vyhláška MV SR č. **314/1998** Z. z. o podrobnostiach na zabezpečovanie hospodárenia s materiálom civilnej ochrany
- Vyhláška MV SR č. **348/1998** Z. z. o zabezpečovaní technických a prevádzkových podmienok informačného systému civilnej ochrany
- Vyhláška MV SR č. **6/1999** Z. z. o výdavkoch na civilnú ochranu obyvateľstva z prostriedkov štátneho rozpočtu

3) Iné právne normy

- Zákon č. **174/1968** Zb. o štátnom odbornom dozore nad bezpečnosťou práce v znení neskorších predpisov
- Zákon SNR č. **138/1973** Zb. o vodách (vodný zákon) v znení neskorších predpisov
- Zákon SNR č. **126/1985** Zb. o požiarnej ochrane v znení neskorších predpisov
- Zákon SNR č. **369/1990** Zb. o obecnom zriadení v znení neskorších predpisov
- Zákon SNR č. **238 /1991** Zb. o odpadoch v znení neskorších predpisov
- Zákon SNR č. **309/1991** Zb. o ochrane ovzdušia pred znečisťujúcimi látkami (zákon o ovzduší) v znení neskorších predpisov
- Zákon SNR č. **11/1992** Zb. o organizácii veterinárnej starostlivosti v SR v znení neskorších predpisov
- Zákon SNR č. **17/1992** Zb. o životnom prostredí v znení neskorších predpisov
- Zákon NR SR č. **171/1993** Z. z. o Policajnom zbore v znení neskorších predpisov
- Zákon NR SR č. **272/1994** Z. z. o ochrane zdravia ľudí v znení neskorších predpisov
- Zákon NR SR č. **277/1994** Z. z. o zdravotnej starostlivosti v znení neskorších predpisov
- Zákon NR SR č. **10/1996** Z. z. o kontrole v štátnej správe
- Zákon NR SR č. **221/1996** Z. z. o územnom a správnom usporiadaní SR
- Zákon NR SR č. **222/1996** Z. z. o organizácii miestnej štátnej správy a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov
- Zákon č. **351/1997** Z. z. Branný zákon
- Zákon č. **129/1998** Z. z. o zákaze chemických zbraní a o zmene a doplnení niektorých zákonov
- Zákon č. **130/1998** Z. z. o mierovom využívaní jadrovej energie a o zmene a doplnení zákona č. 174/1968 Zb. o štátnom odbornom dozore nad bezpečnosťou práce v znení zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 256/1994 Z. z.

METODICKO-PEDAGOGICKÉ CENTRUM V PREŠOVE

Michal MODRÁK - Ľubomír BETUŠ - Norbert LACKO - Andrej KRIŠANDA

**CVIČENIA CO, ÚČELOVÉ CVIČENIA
OCHRANA ČLOVEKA A PRÍRODY V ZŠ A SŠ
1. časť**

2007

Odporúčame vám navštíviť webovú stránku edukačného portálu www.skolaplus.sk (www.skolaplus.eu), v ktorom nájdete rôzne informácie súvisiace s výchovno-vzdelávacím procesom pre učiteľov, žiakov i rodičov.

Tento projekt je realizovaný s finančnou podporou Európskeho sociálneho fondu.

Názov: CVIČENIA CO, ÚČELOVÉ CVIČENIA,
OCHRANA ČLOVEKA A PRÍRODY V ZŠ A SŠ - 1. časť

Autori: PaedDr. Michal Modrák
PaedDr. Ľubomír Betuš, CSc,
Ing. Norbert Lacko
Mgr. Andrej Krišanda

Recenzenti: PaedDr. Alica Dragulová
PaedDr. Vladimír Lajčák

Jazyková úprava: PhDr. Pavel Mihok

Vydavateľ: Metodicko-pedagogické centrum v Prešove

Za vydanie zodpovedá: PaedDr. Ivan Pavlov, PhD.
riaditeľ MPC

Tlač: Metodicko-pedagogické centrum v Prešove

Náklad: 350 ks

Rok vydania: 2007

1. vydanie ISBN 978-80-8045-481-4

N e p r e d a j n é !

Určené pre vzdelávacie potreby pedagogických zamestnancov škôl
a školských zariadení východného Slovenska.

